JAARVERSLAG 2018

Vereniging 'Jacob Honig Jsz. Jr.'
Honig Breethuis, Zaandijk

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD:	3
BESTUURSZAKEN:	4
VRIJWIILIGERS:	9
MUSEUMPAND:	10
COLLECTIE:	11
NETWERKBIJEENKOMSTEN:	19
ACTIVITEITEN:	21
EDUCATIE:	28
PUBLICITEIT:	31
FINANCIEN:	38

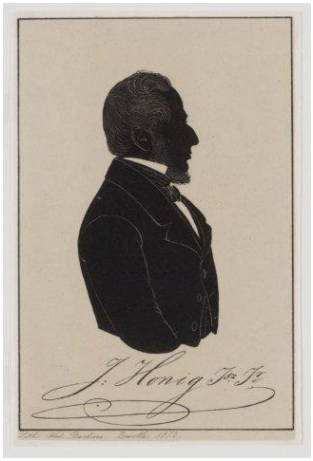

COLOFON

© Vereniging “Jacob Honig Jsz. Jr.”, Honig Breethuis, Zaandijk, mei 2019

Samenstelling & Redactie: Pier van Leeuwen

Bijdragen: Fenny Jonker-Cnossen [Vrijwilligers], George Slieker [Evenementen], Armando Palermo [Financiën], Joke Fieseler [Educatie], Ella Visser enWietske van Soest [Publiciteit].

Omslagfoto: Loek Vlaanderen bevestigt het bordje “Geregistreerd Museum” [23 juli 2018]

VOORWOORD

Eind mei verwierf ons museum na een lange voorbereiding en intensief contact met het Museumregister Nederland eindelijk de fel begeerde status van Geregistreerd Museum. De certificering bevestigt de professionaliteit van onze organisatie op het gebied van bedrijfsvoering en collectiebeheer. De status is onder meer verkregen door het Meerjarenbeleidplan, dat wij in april konden vaststellen. Tot de voorwaarden behoort ook het onderschrijven van de "Code of Governance', die een Register van Aftreden van onze bestuursleden voorwaardelijk stelt. Om die reden heeft ons gewaardeerde bestuurslid Pier van Leeuwen na jarenlange inzet zijn functie tijdens de algemene Ledenvergadering van27 november neergelegd.

Wel hebben we Pier bereid gevonden ons bestuur met raad en daad te blijven ondersteunen vanuit de hoedanigheid van 'senior advisor collectie en museum'. Ook zijn we als organisatie enthousiast over het zicht op een nieuwe bestuurssamenstelling vanaf komend voorjaar. Hiertoe zijn Maria Buren als beoogd voorzitter, Gerbrand Kruijver als beoogd penningmeester en Floor Meyboom als beoogd bestuurslid collectiezaken voorgedragen. Judith Sanders heeft zich als ons nieuwe bestuurslid belast met het museumpand in het afgelopen jaar reeds zeer verdienstelijk gemaakt. Daarnaast heeft zij de coördinatie op zich genomen van de activiteiten rond het aanstaande Jubileumjaar 2019. Fenny Jonker blijft met haar tomeloze inzet de harde kern vormen van ons bestuur.

Dankzij een gunstig toeval wist ons bestuur de toekenning van de status van geregistreerd museum speciale luister bij te zetten middels de aankoop van een bijzonder portret van de hand van de Amsterdamse behangsel- en portretschilder Willem Uppink. Deze acquisitie hopen wij eind 2019 aan het publiek te kunnen tonen samen de eerder aangekondigde monografie over het werk van deze meester.

Dat het afgelopen jaar niet alleen hoogtepunten heeft gekend, mag blijken uit het overlijden van enkele van onze gewaardeerde leden. Op 6 april 2018 overleed Jan Kroonenberg. Jan is jarenlang werkzaam geweest bij het Honig Breethuis als webmaster en heeft dat altijd met grote betrokkenheid en zorgvuldigheid gedaan. In 2016 nam hij afscheid van het Honig Breethuis. Op 27 oktober overleed historicus Pieter Helsloot. Pieter was behalve jarenlang lid van vereniging ook onze archivaris van het archief van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen en auteur van het boekje "Emancipatie in de Zaanstreek – Twee eeuwen Zaanse Nutsdepartementen"(1991). Voorts overleden onze leden de Heer A.M.H. Smit uit Heiloo en Mevrouw N. van der Ploeg-Molenaar uit Zaandam.

Nadat we in 2017 reeds afscheid moesten nemen van Henk Philippona, één van onze beide trouwe technische medewerkers, is inmiddels ook Loek Vlaanderen van ons heengegaan. Loek verzette wekelijks achter de schermen veel werk voor ons huis en was daarnaast een uiterst bekwame en kundige hovenier. Het zijn mensen als Henk, Jan en Loek waar ons museum moeilijk buiten kan en aan wie wij veel dank verschuldigd zijn.

BESTUURSZAKEN

In 2018 hield het bestuur maandelijks een bestuurvergadering. Daarnaast riep zij in het voor- en najaar weer traditie-gewijs een algemene ledenvergadering bijeen, waarin respectievelijk het Jaarverslag 2017 (april 2018) en het Meerjarenplan 2018-2022: “Zaans Verleden delen en herbeleven” (april 2018), alsmede het Jaarplan 2019 (november 2018) werden gepresenteerd. Deze documenten zijn gepubliceerd op de website van het museum onder de kop ORGANISATIE> Verenigingsstukken. De notulen van de vergaderingen werden verzorgd door onze vrijwilligster Loes Nagel-Kool. Per 31 december 2018 telde onze vereniging 139 leden, waaronder 47 vrijwilligers en 7 ereleden.

Bestuurswisselingen

Tijdens de voorjaarsvergadering op 23 mei 2018 werd Judith Sanders voorgedragen als aspirant-bestuurslid belast met het museumpand. Sinds Erik van der Toorn Vrijthoff deze bestuurstaak neerlegde, werd deze functie waargenomen door onze secretaris Fenny Jonker-Cnossen. Tijdens de tweede algemene ledenvergadering op 27 november trad Judith met algemene stemmen toe tot het bestuur voor de functie bestuurslid museumpand. Margreet van der Hut, die tijdens de voorjaarsvergadering werd voorgedragen als aspirant-bestuurslid Publiciteits-zaken, werd bij de najaarsvergadering niet verkiesbaar gesteld.

Voor de opvolging van Harm-Jan Egberts en Armando Palermo, die hun functie komend voorjaar zullen neerleggen, werden Maria Buren (asprirant-voorzitter) en Gerbrand Kruyver (asprirant-penningmeester). Floor Meyboom werd voorgedragen als aspirant-bestuurslid collectiezaken. Daarmee zal zij n.a.w. Pier van Leeuwen opvolgen, die i.v.m. de door onze organisatie onderschreven *code of governance*, tijdens deze ledenvergaderingvergadering aftrad. Pier blijft het bestuur ondersteunen als *senior advisor* collectie & museum. Voorzitter Harm-Jan Egberts stak een lovende toespraak af over de inzet van ons langst lopende bestuurslid. Fenny Jonker-Cnossen (secretaris en vrijwilligerscoördinator) is daarmee volgens het register van aftreden het langst zittende bestuurslid, gevolgd door George Slieker (activiteiten).

Lezingen Ledenvergadering

Aansluitend bij de voorjaarsvergadering werd de Dr. G.J. van Boekenoogen-lezing verzorgd door Riemke Boot. Riemke is als medewerkster van het Gemeentearchief Zaanstad sedert enige jaren actief om de ca. 100 Particuliere Archieven binnen de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling te ontsluiten. Hiertoe heeft zij speurwerk moeten verrichten om de afzonderlijke archiefvormers en vermelde stukken te identificeren en per dossier een samenhangende inleiding te schrijven. Voor haar lezing had Riemke enkele tot de verbeelding sprekende voorbeelden gekozen.

Aansluitend op de najaarsvergadering hield Pier van Leeuwen een lezing over de schoolprenten van de Maatschappij tot Nut van ’t Algemeen onder de titel “Leerzame Prentjens” n.a.v. de wisselexpositie. Hierin bedacht hij ook Pieter Helsloot.

1. ***Maria Buren (aspirant-voorzitter) [Foto © Ron Kliffen]***
2. ***Gerbrand Kruijver [aspirant-penningmeester]***

3. ***Floor Meyboom [aspirant-bestuurslid collectiezaken]***

Ons nieuwe maar inmiddels al doorgewinterde bestuurslid Museumpand Judith Sanders (23/5/2018)

Judith heeft specifieke ervaring in het behoud en beheer van monumentale panden. Bovendien is ze vertrouwd met het werk van behangselschilder Uppink.

Pier van Leeuwen, oud-bestuurslid en nieuwbakken senior advisor collectie & museum (foto: F.J.)

Voorzitter Harm-Jan Egberts roemde Piers grote parate historische kennis en passie voor het cultureel erfgoed. Het Honig Breethuis is blij voorlopig nog op zijn expertise te kunnen rekenen.

Voorzitter Harm-Jan Egberts bedankt Riemke Boot voor haar lezing over de Z.O.V. archieven.

De Z.O.V.-Archieven zijn on-line te vinden op de site van het Gemeentearchief Zaanstad onder de archiefnummers PA-0001 t/m PA-0098. [Zie Bijlage achterin dit Jaarverslag].

VRIJWILLIGERSZAKEN

In 2018 bestond het vrijwilligersteam van het Honig Breethuis uit 47 gastvrouwen en – heren en overige medewerkers. Wij mochten dit jaar 4 nieuwe gastvrouwen verwelkomen: Trees van Velsen, Anke Hovingh, Liesbeth de Kruif en Ada Sikkes. Daarnaast prijzen we ons gelukkig met het aantrekken van Rozemarijn Goedhart die de coördinatie van het onderhoud van de tuin voor haar rekening gaat nemen.

Op 5 januari was de nieuwjaar bijeenkomst bij Groeneveld op de Lagedijk. Zoals gebruikelijk vond om de maand het vrijwilligersoverleg plaats. Daarnaast waren er de gebruikelijke excursies, op 7 maart naar de Abdij van Egmond, op 2 mei naar Museum van Loon in Amsterdam, op 5 september naar de Oude Sint Laurenskerk in Alkmaar en op 7 november naar orchideeën kwekerij Floricultura in Heemskerk. De excursies werden georganiseerd door Tineke Meijer en Ria Schavemaker, de belangstelling voor deze uitjes is altijd groot.

In het kader van de museum normering is op 4 september door een 10-tal gastvrouwen een BHV cursus gevolgd. De cursus was verdeeld over 2 dagdelen, het eerste deel was gericht op calamiteiten in het huis zoals bv wat te doen bij brand. Het tweede deel was gericht op eerste hulp, reanimatie etc. Alle gastvrouwen hebben de cursus met goed gevolg afgelegd en hun certificaat ontvangen. De cursus dient jaarlijks herhaald te worden.

Dit jaar hebben we ervoor gekozen om als test de openingstijden in de zomermaanden te verruimen, het museum is in juni, juli en augustus geopend geweest van 11.00u tot 17.00u. Reden hiervoor was het toenemende aantal toeristen dat zich vanaf de ochtenduren over de Lagedijk begeeft richting Voetveer en Zaanse Schans. Voor de gastvrouwen betekende dit een extra inspanning, door de langere openingstijden moesten er 2 diensten per dag komen en waren er dus 4 i.p.v. 2 gastvrouwen per dag nodig. Dankzij de inzet van de gastvrouwen is dit gelukt en hebben we ruim 200 gasten meer mogen verwelkomen. De test met de verruimde openingstijden mag geslaagd genoemd worden en voor de komende jaren worden deze zomer openingstijden gehandhaafd.

Maart 2018 kwam er een editie uit van het vrijwilligersorgaan DigiBreet met daarin onder meer een verslag van de excursie naar de Abdij van Egmond, een artikel over ons 18^{e} eeuwse porseleinkabinet en een artikel over laatste bewoonster Neeltje Willems de Jager. Voorts een bijdrage over de Historische kostuumgroep “De Zaanse Kaper”, die voor het vervaardigen van hun replica-kostuums mogen beschikken over de Zaankamer.

MUSEUMPAND

Winterschilder in kleinste kamertje

Afgelopen februari was de winterschilder aan het werk in het Honig Breethuis. Nu ging het om de ruimten tussen de 18e eeuwse woonkeuken de vroeg- 19e eeuwse Zaankamer. Deze ruimten zijn opnieuw in donkerblauw geschilderd, voorzien van witte biezen op de paneeldeurtjes. Uniek is het inpandige privaat, naast de deur van de wenteltrap naar de voormalige bodevertrekken, waar tegenwoordig de papierexpositie is ondergebracht. Het kleinste kamertje stond er al jaren triest bij. Weliswaar kon hier in 2014 al een 19e eeuwse porseleinen Hopper toiletpot worden geplaatst, voorzien van fraaie landschapsdecoraties.

Na kritische studie van de nog aanwezige verflagen is in overleg gekozen voor een historische kleurstelling in drie kleuren: Zacht groen voor de wanden, okergeel voor de opstaande delen van de 'poepdoos' en bruin-ossenbloed voor het deksel en de vloer. Daarmee is dit intiemste vertrek in het Honig Breethuis weer museaal toegankelijk. Hopelijk snappen de bezoekers wel dat het toilet niet meer echt te gebruiken is voor kleine en grote boodschappen. De schilderbeurt werd mogelijk gemaakt dankzij onze huisbaas, de gemeente Zaanstad, met dank aan Herman Sterk en Miranka Stel.

Smuiger gerestaureerd

Oudtijds schaarden de bewoners van het Honig Breethuis zich - zeker in de wintermaanden - gezamenlijk rond de smuiger in de historische woonkeuken. Deze is recentelijk in opdracht van de gemeente Zaanstad gerestaureerd. Hoewel de beide schoorstenen van de voormalige fabrikeurswoning bij het groot onderhoud van 2014 opnieuw zijn opgetrokken, liet de conditie van de vroeg 18e eeuwse tegelschouw al enige jaren zeer te wensen over. Diverse tegels en delen van de marmer omlijsting kwamen wegens optrekkend vocht los van de muur . Nader onderzoek door restauratieaannemer Somass BV in opdracht van onze huisbaas wees uit dat de buitenmuur ernstig nat bleek te zijn. Om dit in de toekomst te verminderen is de spouw ca. 30 cm. afgegraven. Daarnaast is de afwatering in de steeggoot verbeterd. Om de hechting van de tegels te herstellen dienden deze tot ca. 100 m. hoogte met uiterste voorzichtigheid te worden verwijderd en de specie afgebikt. Daarop is de wand tegen capillair vocht door de firma Van Lierop geïnjecteerd met het product Kiesol C injectiecrème. Vervolgens is de wand afgewerkt met het renovatie stucsysteem.

[Zie voor uitgebreider verslag: Bijlagen]

COLLECTIEZAKEN

Jaarlijkse Schouw

Voorjaar 2019 vond de jaarlijkse schouw plaats van de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling “Jacob Honig Jsz. Jr.” bij de beide beheersinstellingen. Op 4 maart 2019 vond de schouw plaats in het Gemeentearchief Zaanstad. Onze vereniging werd vertegenwoordigd door voorzitter Harm-Jan Egberts, aspirant-voorzitter Maria Buren, aspirant-bestuurslid collectiezaken Floor Meyboom en *senior advisor* Pier van Leeuwen. In het Gemeentearchief werden wij ontvangen door gemeentearchivaris Frans Hoving en medewerkers Geke van de Kamp, Riemke Boot, Rob Lengers en Dirk Ronitz. Er zijn intentieafspraken gemaakt over de ontsluiting van de ZOV-archieven en samenwerking op het gebied van exposities.

Op 15 maart 2019 vond de schouw plaats in het Zaans Museum. Onze vereniging werd vertegenwoordigd door voorzitter Harm-Jan Egberts, aspirant-voorzitter Maria Buren, aspirant-bestuurslid collectiezaken Floor Meyboom en *senior advisor* Pier van Leeuwen. Voor het Zaans Museum namen deel: senior conservator Hester Wandel, hoofd collectie, presentatie en educatie Martine Verstraete en collectiemedewerker Inge Commandeur. Als gebruikelijk stonden behoud en beheer, acquisitie en presentatie van de collectie op de agenda.

Onderhoud tuinbeeldjes & Afgietsels gevelstenen

In het voorjaar is door de firma Art Conservation weer het jaarlijkse onderhoud verricht aan de beide tuinbeeldjes. In de winter zijn de beeldjes weer tegen de vorst beschermd.

Staande klokkast gerestaureerd

De kast van het staand horloge uit de Zaankamer van het Honig Breethuis is onlangs gerestaureerd. De fraaie classicistische Lodewijk XVI kast uit het laatste kwart van de 18de eeuw vertoonde de laatste jaren de nodige mankementen. Deze zijn nu onder handen genomen door meubelrestaurator Wibout Loonen.

[Zie voor uitgebreider verslag: Bijlagen]

Reiniging miniatuurzilver

Eind 2018 is het miniatuurzilver uit de buffetkast op de eerste verdieping van het Honig Breethuis gereinigd. Het zilveren “kleingoed” stamt uit de nalatenschap van mw. Adriana Elisabeth Peters-Vis (1914-1976) en is in bruikleen gegeven door de Stichting Familie Vis van Zaandijk. De verzameling vormt een goed voorbeeld van het miniatuurzilver, zoals dat met name in de 18e eeuw door Hollandse dames van stand werd verzameld. Onder de 18e eeuwse minatuurtjes bevinden zich meerdere stukken van geïdentificeerde Amsterdamse zilversmeden van naam, die hun merkteken achterlieten.

[Zie voor uitgebreider verslag: Bijlagen]

Bruiklenen aan derden

In het kader van de wisselexpositie “Leven onder zeeniveau – De strijd tegen het water in de eigen omgeving”(24/11/2018 t/m 17/5/2019) in het Molenmuseum in Koog aan de Zaan is door ons bestuur het bruikleenverzoek ingewilligd van het schilderij “Schuilende koeien in de Oostzijderkerk”. Helaas ontving ons museum geen uitnodiging voor de officiële opening.

Acquisities

Aankoop groepsportret Wm. Uppink

Op 16 juli werd in besloten kring door antiquair Mr. F.J. Haffmans Kunst- en Antiekhandel te Utrecht een groepsportret van een predikantengezin door de Amsterdamse behangsel- en portretschilder Willem Uppink, gedateerd 1798, aan ons museum overgedragen. Nadat bestuurslid en Uppink-kenner het aangeboden werk on-line had ontdekt, kon binnen zeer korte tijd worden overgegaan tot aankoop (5 juni). Besloten werd nog geen ruchtbaarheid te geven aan deze aankoop, maar het werk pas te presenteren tijdens de geplande

jubileumexpositie in het najaar van 2019. Tot die tijd wordt het werk bewaard in het depot van het Zaans Museum

Silhouetportret van Cornelis Honig Jacobsz. (1745-1817) [Anonieme schenking, 2018]

Schenking Silhouetportretje Cornelis Honig Jacobsz.

Een anonieme schenker verblijdde ons met een geschilderd portretje van de Zaandijker papierfabrikeur Cornelis Honig Jacobsz. (1745-1817). Het betreft een silhouet van een zittende heer ten halve lijve, uitgevoerd in zwarte en witte inkt, aangevuld met een draperie in sepia. Cornelis Honig was een zoon van Jacob Jsz. Honig (1712-1780) en Lysbeth Cornelisd. Blauw. Rond 1765 trad hij samen met zijn oudere broer Jan Jbz Honig (1738-1806) toe tot

het witpapierbedrijf J. HONIG & ZOONEN. Cornelis was gehuwd met Moertje Jans Ongelaar (1749-1830). Van dit echtpaar waren reeds silhouetportretjes bekend, die bewaard worden in het Gemeentearchief Zaanstad onder nummers 31.01239 en 31.01240 en te zien op de beeldbank.
[Zie voor uitgebreider verslag: Bijlagen]

Schenking uit nalatenschap de heer en mevrouw Aten

Op 11 april verwierf onze vereniging uit de nalatenschap van de erven Lukas Fredrik Aten (1933-2017) en Adriana Aten-Steennis (1935-2017):

- Een rouwdicht op Lammertje Boeken-oogen, d.d. 19 Augustus 1709.
- Een gekalligrafeerde Pinksterbrief, Anno 1816
- Een advertentie van de Nationale Militie t.n.v. Cornelis Honig, Zaandijk, 1836.
- Enige school- en centsprenten, vroeg 19e eeuws
- Een verzameling linnengoed en wollen kledingstukken, afkomstig uit de familie Boekenoogen, waaronder 2 nachthemden met geborduurde monogrammen MDO en AGR; 1 linnen lopertje met geborduurd monogram AB, 1 gebreide wollen muts met ingebreid monogram JGB, 1 gebreide muts met kwast en ingebreid monogram H, naast 22 gebreide mutsen en kindermutsjes, 3 linnen kindermutsjes, 2 kanten kindermutsjes, 2 kanten fichus, 1 paar gebreide kousen, 2 paar gebreide kindermouwtjes, 4 proefbreisels, 1 proeflapje met knoopsgaten, 1 geborduurd schellenkoord en 6 bedrukte patronen. Het linnengoed is verpakt in een eikenhouten sigarenkist met schuif, voorzien van opschrift “R.CYPERI.LONG, ROTUNDE”. Deze aanwinsten zullen als rekwisiet deel gaan uitmaken van de inhoud van het linnenkabinet.
- Een porseleinen bekertje met afbeelding van het Schoolpad te Wormerveer

- ***Bekertje met aanzicht van het Schoolpad, Wormerveer***

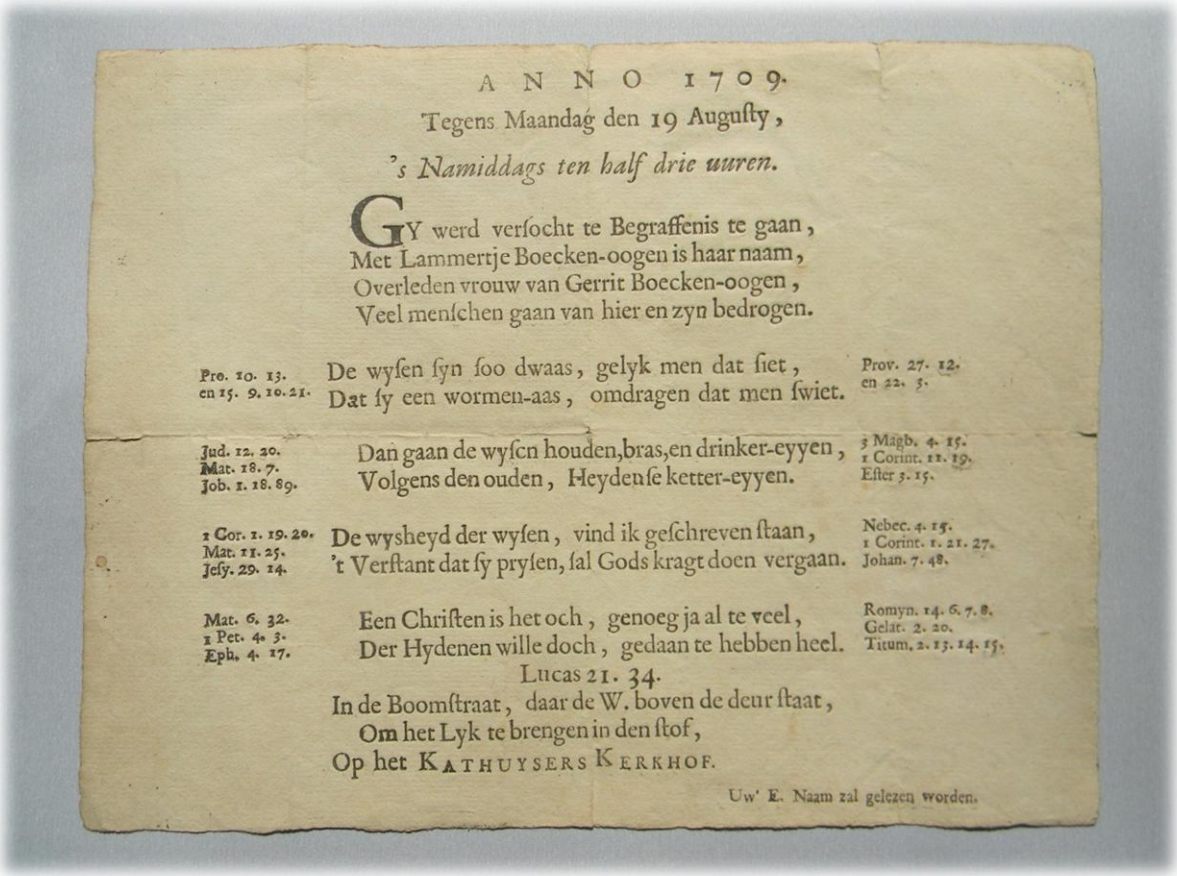

ANNO 1709.

Tegens Maandag den 19 Augusty,

's Namiddags ten half drie uuren.

GY werd versocht te Begraffenis te gaan,
Met Lammertje Boecken-oogen is haar naam,
Overleden vrouw van Gerrit Boecken-oogen,
Veel menschen gaan van hier en zyn bedrogen.

Pro. 10. 13. en 15. 9. 10. 21. — De wysen syn soo dwaas, gelyk men dat siet, Dat sy een wormen-aas, omdragen dat men swiet. — Prov. 27. 12. en 22. 5.

Jud. 12. 20. Mat. 18. 7. Job. 1. 18. 89. — Dan gaan de wysen houden, bras, en drinker-eyyen, Volgens den ouden, Heydense ketter-eyyen. — 3 Magb. 4. 15. 1 Corint. 11. 19. Ester 3. 15.

1 Cor. 1. 19. 20. Mat. 11. 25. Jesy. 29. 14. — De wysheyd der wysen, vind ik geschreven staan, 't Verstant dat sy prysen, sal Gods kragt doen vergaan. — Nebec. 4. 15. 1 Corint. 1. 21. 27. Johan. 7. 48.

Mat. 6. 32. 1 Pet. 4. 3. Eph. 4. 17. — Een Christen is het och, genoeg ja al te veel, Der Hydenen wille doch, gedaan te hebben heel. — Romyn. 14. 6. 7. 8. Gelat. 2. 20. Titum. 2. 13. 14. 15.

Lucas 21. 34.

In de Boomstraat, daar de W. boven de deur staat,
Om het Lyk te brengen in den stof,
Op het KATHUYSERS KERKHOF.

Uw' E. Naam zal gelezen worden.

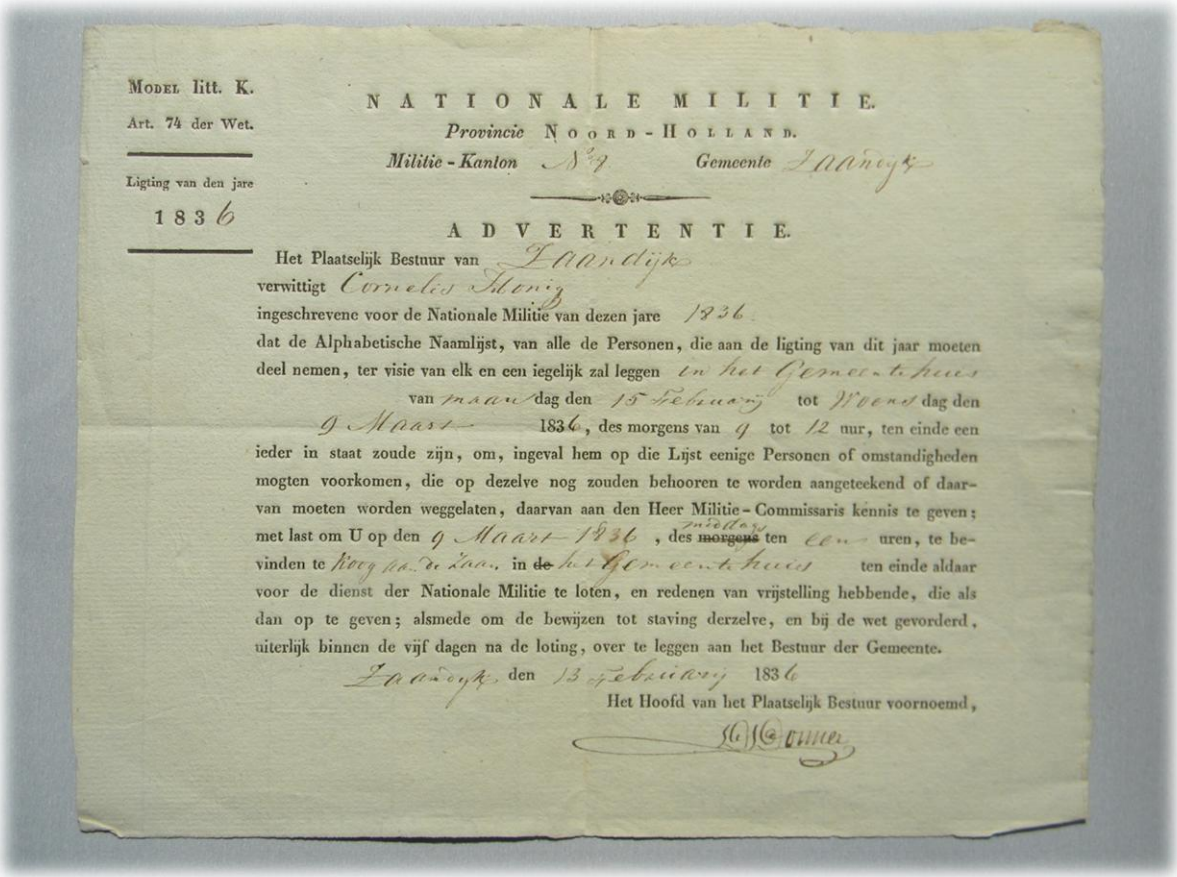

MODEL litt. K.
Art. 74 der Wet.

Ligting van den jare
1836

NATIONALE MILITIE.

Provincie NOORD-HOLLAND.

Militie-Kanton N° 9 *Gemeente* Zaandijk

ADVERTENTIE.

Het Plaatselijk Bestuur van Zaandijk
verwittigt Cornelis Honig
ingeschrevene voor de Nationale Militie van dezen jare 1836
dat de Alphabetische Naamlijst, van alle de Personen, die aan de ligting van dit jaar moeten deel nemen, ter visie van elk en een iegelijk zal leggen in het Gemeentehuis van maandag den 15 February tot Woensdag den 9 Maart 1836, des morgens van 9 tot 12 uur, ten einde een ieder in staat zoude zijn, om, ingeval hem op die Lijst eenige Personen of omstandigheden mogten voorkomen, die op dezelve nog zouden behooren te worden aangeteekend of daarvan moeten worden weggelaten, daarvan aan den Heer Militie-Commissaris kennis te geven; met last om U op den 9 Maart 1836, des ~~morgens~~ middags ten een uren, te bevinden te Koog aan de Zaan, in ~~de~~ het Gemeentehuis ten einde aldaar voor de dienst der Nationale Militie te loten, en redenen van vrijstelling hebbende, die als dan op te geven; alsmede om de bewijzen tot staving derzelve, en bij de wet gevorderd, uiterlijk binnen de vijf dagen na de loting, over te leggen aan het Bestuur der Gemeente.

Zaandijk den 13 February 1836

Het Hoofd van het Plaatselijk Bestuur voornoemd,

[signature]

Gekalligrafeerde Pinksterbrief, 1816

- 1 blikken bus met inhoud, afkomstig van Jan en Eva Aten-Honig. Schenking van erven Lukas Fredrik Aten (1933-2017) en Adriana Aten-Steennis (1935-2017). De inhoud van de bus bestaat uit:

***** notitieboekje van Eva Aten-Honig (1896-1981), Weeshuispad 1, Wormerveer, gedagtekend 13 Aug, 1943, waarin boedelbeschrijving;

***** 1 los beschreven vel met opdruk Onderlinge Verzekering tegen Invaliditeit en Ongelukken aan de Zaan: "*baten Erven Wed. C. Honig-Dil*";

* 1 factuur met opdracht S. van Maarsen, Livres Anciens, Weteringschans 1, Amsterdam *"den weledeleen heer ATEN, 11.11.43";*

* Gestencilde boedellijst Openbare Verkooping 11 Nov 1943, Veilinggebouw "De Duif", Zaandam;

* Distributie Stamkaart No. 1367 (27 Sept. 1939) t.n.v. E. Aten-Honig (geb. 27/2/1896) & Ontvangstbewijs Bonnen copy t.a.v. E. Aten-Honig, Wandelweg 112, Wormerveer, 15/11/1945 & Inlegvel bij Stamkaart 1367 Vervolgblad KI;

* Distributie Stamkaart No. 197 (27 Sept. 1939) t.n.v. J. Aten (geb. 17/1/1896) & Ontvangstbewijs Bonnen copy t.n.v. J. Aten, Wandelweg 112, Wormerveer, 18/1/1946;

* Ontvangstbewijs Bonnen copy C. Aten (geb. 27/8/1930), d.d. 15/11/1945;

* Distributie Stamkaart No. 196 (27 Sept. 1939) t.n.v. Dirk Aten (geb. 6/1/1932) & ontvangstbewijs Bonnen copy d.d. 22/2/1946) & & Inlegvel bij Stamkaart 196 Vervolgblad K3, afhalen op 16/3/1944 t/m 4/7/1944;

* Distributiekaart Stamkaart No. 199 (27 Sept. 1939) t.n.v. Jan Aten (geb. 17/7/1939);

* Formulier Insuline Distributie RGV, Vondelstraat 11 E, Amsterdam-W. Stamkaart No. 12841, Dagelijkse Dosis 60 I.E. 30 Insulinebonnen, in enveloppe, geadresseerd aan: J. Aten, Zaanweg 84, Wormerveer;

* Alsmede diverse bonkaarten en voedsel- en bezinebonnen.

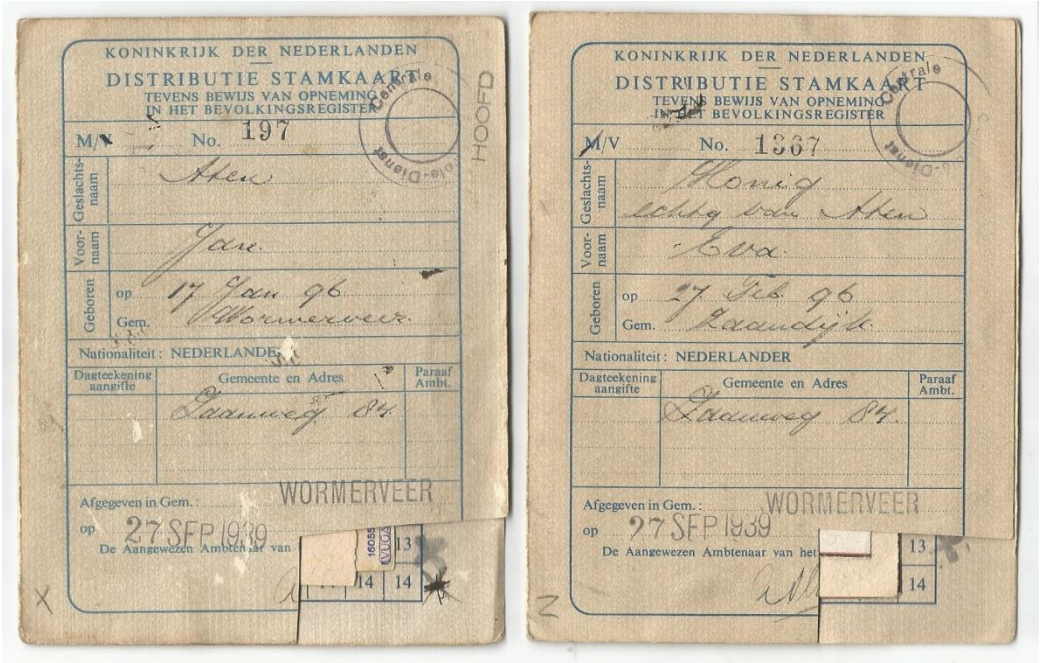

Schenking mevrouw Eva Piet-Aten

Van mevrouw Eva Piet-Aten uit De Rijp ontvingen wij een aantal naai- en breioefeningen van Eva Honig-Aten (1896-1981), een dochter van Cornelis Honig Csz. (1867-1931) en Cornelia Dil (1869-1943). Eva is geboren in de Zaankamer van het Honig Breethuis en huwde in 1927 Jan Aten (1896-1979) te Wormerveer. Jan Aten was decennia lang correspondent en bestuurslid van de "Zaanlandsche Oudheidkundige Vereniging". Zie hiervoor: HBH Nieuwsbrief 37 [Zomer 2015], pp. 6 en 8. Tot de schenking behoren o.m. 1 proeflap met geborduurde geometrische patronen in rode borduurzijde en monogram EH, 1 linnen zakje met monogram E, 1 vierkante linnen lap, omzoomd met blauwe en rode borduurzijde en monogram EH, 1 linnen zakdoekje met monogram *E* in rode borduurzijde, 1 linnen poppenhemdje met monogram E in rode borduurzijde, 1 linnen poppenschortje met monogram *E*, 1 kinder- of poppenjakje of -jurkje met geborduurde monogram E, 1 gebreide proflapje met monogram EH in rood en 1 gebreide kous met monogram EH in rood [Weervlekken!], naast 5 gebreide poppenkleertjes, 1 proeflap met geborduurde geometrische patronen, afgebiesd, 2 geborduurde enveloppe-tasjes, 1 linnen kleedje met geborduurd geometrische patronen en biesje, 1 wollen gebreide kindermuts en 1 chiffon kindermuts met blauw lint. De naai- en breioefeningen zijn te vergelijken met die van Nelly Volger in de collectie Z.O.V. [ZOV-05942]. Deze aanwinsten maakten deel uit van de tijdelijke expositie van Merklappen uit de collectie Aafke Buurs-Brand en zullen als rekwisiet deel gaan uitmaken van de inhoud van het linnenkabinet.

Afleveringen "De Speelwagen"

Van mevrouw Riet Swinkels ontvingen wij via archivaris Diederik Aten meerdere afleveringen van het tijdschrift "De Speelwagen - Populair Maandblad gewijd aan de historische Schoonheid, Folklore en Geschiedenis in Hollands Noorderkwartier" [Uitg. Meijer, 1946-1951].

Foto Lichtbeelden Instituut

In de mooie kamer van het Zaanse Museum

De Speelwagen, 1e Jg. nr. 10 [1 nov. 1946]: 'In de mooie kamer van het Zaanse Museum'

Netwerk- en expertise-bijeenkomsten

Op 23 juli werd Pier van Leeuwen ontvangen in Museum Volkenkunde Leiden door conservator Japonica Daan Kok ter bestudering van de schilderingen van **Japanse kunstenaars** zoals Hokusai, Totoya Hokkei, Kawahara Keiga en Otsuka Hachiro op papier van C & J HONIG, J. HONIG & ZOONEN en VAN GELDER in de collectie Von Siebold. Hierbij werd hij terzijde gestaan door Henk Porck, vm. Conservator Papiercollectie van de Koninklijke Bibliotheek. Het onderzoek resulteerde in een schriftelijke rapportage en een Nieuwsbrief special.

Op 13 september woonde Judith Sanders het najaarssymposium **Historisch interieur** van de RCE te Amsterfoort bij. Het geplande voorjaarssymposium is niet doorgegaan.

Op 4 oktober vond te Renkum de jaarlijkse themadag van de **Stichting Papiergeschiedenis Nederland** plaats. Lezingen van Ron Couwenhoven en Jur KIngma belichten de historie van de Zaanse papiermolens en de energietransitie tijdens de industriële revolutie.

Op 10 oktober ontving Pier van Leeuwen de Amerikaanse onderzoekster **Michele Phillips**. Hij werd terzijde gestaan door Henk Porck, oud-conservator Papiercollectie van de Koninklijke Bibliotheek en Birgit Reissland, een papier- en inktdeskundige van het RCE (Rijksdienst Cultureel Erfgoed). De gasten bezochten onze papierhistorische presentatie en bekeken de documentaire “C & J HONIG BEET - Drie

Generaties Zaans Papier". Voorafgaand aan het bezoek waren wij te gast in het Gemeentearchief Zaanstad, waar de collectie riemkappen werd bestudeerd. Op de foto v.l.n.r.: een medewerker van het Cultureel Uitwisselingsprogramma, Michelle Phillips, Henk Porck, Dirk Ronitz en Pier van Leeuwen.

Op 12 oktober presenteerde de **Stichting Papiergeschiedenis Zaanstreek "De Hollander"** in de raadzaal ven het stadhuis van Zaanstad tijdens een goed bezochte informatiemiddag haar website www.zaansepapiergeschiedenis.nl. Hierin is veel materiaal verwerkt uit de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling Jacob Honig Jsz. Jr..

Op 15 oktober nam een delegatie van ons museum deel aan de derde editie van de **Zaanse Geschiedenis Quiz**. Het lukte ons helaas niet de score van 2017 te evenaren. Ons team bestond dit jaar uit (v.l.n.r.: Ron Sman, Jan Jonker, Hanneke Postmus, Pier van Leeuwen en Harm-Jan Egberts (niet op de foto).

Op 12 april en 25 oktober woonde Pier van Leeuwen in de RCE te Amersfoort de beide symposia van de **Textielcommisie** bij. De beide symposia stonden in het teken van Zijde en *Non Wovens*.

Op 20 november gaf Pier van Leeuwen in het Honig Breethuis een **Probus-lezing** onder de titel "Zaans witpapier een wereldproduct".

ACTIVITEITEN

Wisselexposities

Het Honig Breethuis organiseerde in 2018 vier wisselexposities: “J. KOOL & Comp. – Papierfabrikeurs te Zaandijk” (18 november 2017 t/m 18 februari 2018), “Passies in steen – beeldhouwwerken van Henk Philippona”(3 maart t/m 3 juni), “Merklappen uit de Collectie Aafke Buurs” (16 juni t/m 19 augustus) en “LEERZAAME PRENTJENS”. Schoolprenten van ‘t Nut (1800-1850)” (18 oktober 2018 - 20 januari 2019). Zie voor de expositie over de firma Kool ons Jaarverslag 2017. De expositie met beeldhouwwerken van onze gewaardeerde technisch medewerker Henk Philippona vormde een postuum eerbetoon aan deze bescheiden persoonlijkheid en getalenteerde autodidact. Om die reden was er naast het beeldhouwwerk ook biografische documentatie geëxposeerd. Voor de expositie van merk- en borduurlappen uit privébezit van Aakje Buurs-Brand konden wij een fraaie selectie van Hollandse lappen tonen, waaronder drie 17e eeuwse stukken uit de Zaanstreek. Een interessante toegift vormde een vroeg-19e eeuwse Duitse borduurlap, die was ingelijst voor een vel vergépapier met watermerk van de firma C & J HONIG BREET.

De expositie van Schoolprenten van de Maatschappij tot Nut van ’t Algemeen putte uit de collectie van de Stichting Archief Honig(h). Volgens overlevering zouden deze prenten afkomstig zijn uit de houten schooltas van Jan Jacobsz. Breet. De familie Breet was nauw betrokken bij ’t Nut. Jacob Honig (-) was overigens tot zijn dood 60 jaren lang penningmeester te Koog en Zaandijk (1788-1848) en Jan van Vleuten (papierfabrikeur ter firma Van der Ley) ongeveer 46 jaar lang eerste secretaris. Aan de expositie konden drie zilveren legpenningen en een inktstel uit de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling worden toegevoegd, evenals twee ingelijste prenten uit het bezit van Pieter Helsoot, die kort na de start van de expositie onverwacht stierf. Tijdens de tweede algemene leden-vergadering gaf Pier van Leeuwen, samensteller van de expositie, een lezing over dit onderwerp. Van Leeuwen werd door het Departement Zaanstreek van ‘t Nut gevraagd een lezing over hetzelfde onderwerp te geven op de Algemene Ledenvergadering in het voorjaar van 2019. Jacob Honig Jsz. Junior gaf, volgens de publicatie “Emancipatie in de Zaanstreek – Twee eeuwen Zaanse Nutsdepartementen” (1991) van P.N. Helsloot, ‘wel vijftig keer een spreekbeurt’ op de maandelijkse Nutsavonden. Aan zowel de merklappen- als de schoolprentenexpositie konden recente verwervingen worden toegevoegd. Het betrof hier Naai- en breioefeningen van Eva Honig en enkele school- en centsprenten afkomstig van de familie Aten.

De tentoonstellingsaffiches werden wederom om niet ontwerpen door Laura Verburg.

Het Noord-Hollands Dagblad wijdde uitgebreide artikelen aan de exposities “Passies in steen”, “Merklappen” en “Centsprenten”, gebaseerd op interviews afgenomen door José Pietens.

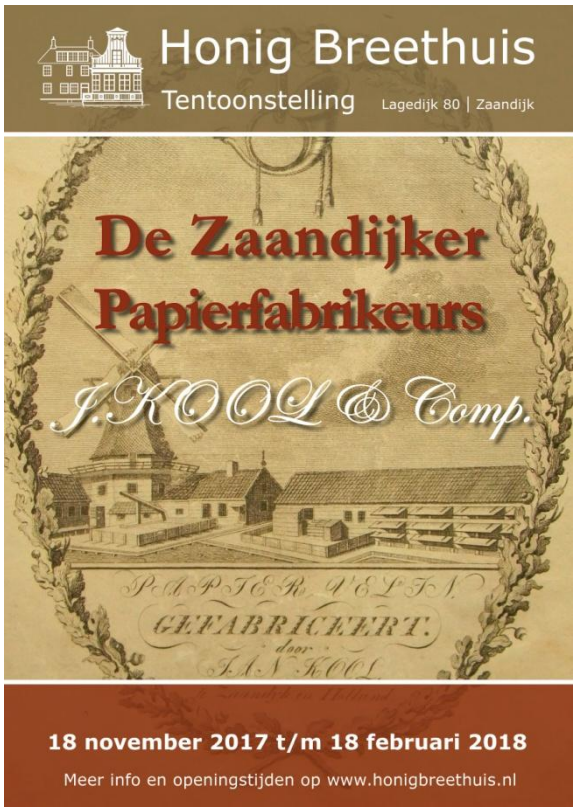

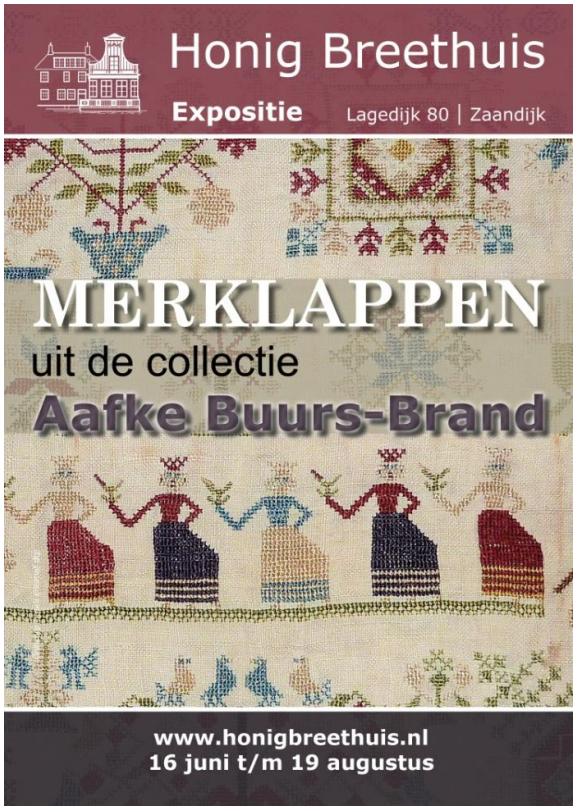

De tentoonstellingsaffiches uit 2018, ontworpen door Laura Verburg

De Merklappen-expositie kon met een maand worden verlengd.

[Persbericht]

Expositie *Passies in steen – beeldhouwwerken van Henk Philippona*

Van 3 maart t/m 3 juni 2018 organiseert het Honig Breethuis een overzichtsexpositie van beeldhouwwerken van Henk Philippona (1940-2017). Hiermee wordt het verassende oeuvre van deze getalenteerde kunstenaar voor het eerst in zijn volle omvang aan het publiek getoond. Vrijwel alle werken zijn geïnspireerd op de thema's schepen en papier en veelal uitgevoerd in Belgisch hardsteen, marmer, maar ook in keramiek.

[Zie voor uitgebreider verslag: Bijlagen]

Merklappen uit de Collectie Aafke Buurs

Het Honig Breethuis toont van 16 juni t/m 19 augustus zeldzame antieke merklappen uit de Collectie Aafke Buurs-Brand. De verzameling, die mevrouw Buurs vanaf 1995 samenstelde, omvat rond de driehonderd merk- en borduurlappen. De kleine expositie laat een representatieve afspiegeling zien van deze indrukwekkende privécollectie. Zij geeft een beeld van de specifieke motieven en borduurtechnieken, zoals deze van de 17e t/m de 19e eeuw karakteristiek waren in de Zaanstreek, Waterland, Marken, Westfriesland en Amsterdam. Tot de toegepaste technieken behoren, naast de bekende kruis-, ketting- en platsteek, ook het zogeheten wit- en sneewerk. Een enkele Duitse doek van borduurzijde op zijde is toegevoegd aan de expositie, omdat deze bleek te zijn opgespannen op een vel zuurvrij lompenpapier van de firma C. & J. Honig.
[Zie voor uitgebreider verslag: Bijlagen]

"LEERZAAME PRENTJENS". Schoolprenten van 't Nut (1800-1850)

Tussen 18 oktober 2018 en 20 januari 2019 toont het Honig Breethuis een expositie van vroeg-19e eeuwse schoolprenten vervaardigd op initiatief van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. De prenten zijn ter beschikking gesteld door de Stichting Archief Honig(h) en zouden volgens de overlevering afkomstig zijn uit de houten schooltas van Jan Jacobsz. Breet (1815-1892). "Het Nut" liet tussen 1800 en 1860 zestig schoolprenten vervaardigen, bedoeld als beloning of voor klassikaal gebruik. De expositie toont een representatieve keuze uit de 40 prenten vervaardigd door de Amsterdamse drukkerijen-uitgeverijen Ratelband, Bouwer, Le Jolle, Stichter en Van Munster.

[Zie voor uitgebreider verslag: Bijlagen]

Kant / Lace

Het Zaans Museum stelde een kleine expositie samen van kant uit de textielcollectie van de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling “Jacob Honig Jsz. Jr.”. Voor de flyer was gebruik gemaakt van het portret van Machteltje Honig, de naar verluid knapste dochter van Aagje Breet en Cornelis Honig. De boedelbeschrijving van dit echtpaar staat model voor de inrichting van ons linnenkabinet.

CONCERTEN

Het jaar 2018 bracht een afwisselend aanbod van evenementen. In maart verzorgde pianiste Megumi Tanno weer een concert op de tafelpiano van J.B. Duwaer uit 1830. Zoals altijd zorgde Megumi ook nu voor een aantrekkelijk uurtje. Bovendien werden er tijdens het concert beeld- en geluidopnames gemaakt voor een videopresentatie, te zien op de website van het Honig Breethuis.

In maart verzorgden spinetspeler Tjalling Roosjen en sopraan Ineke Baksteen een programma met liederen van Constantijn Huygens (1596 – 1687) en tijdgenoten zoals Henry Purcell (1659 – 1695). Ineke en Tjalling zorgen daarbij voor een toelichting. Het voorjaar werd afgesloten door ensemble Shandiz met Iraanse liederen.

In het najaar bracht pianiste Tullia Melandri in september een programma met werk van onder meer Robert en Clara Schumann. In oktober zorgden Carolien Erkelens en Hans van Koolwijk voor een verrassing met een programma waarin zij met klankschalen en -installaties een totale geluidsbeleving brachten.

Het voorlaatste concert in 2018 werd verzorgd op 18 november door het Domenica strijktrio met werk van onder andere Hans Kraza (1899 – 1944). In december waren er geen activiteiten in het kader van *Dromen over Feest* daar de werkgroep inmiddels is opgeheven.

Voor de toekomst wil het bestuur voor de concerten nieuwe wegen inslaan. Het toenemend aanbod van concerten op historische locaties in de Zaanstreek maakt het voor ons Huis moeilijk te concurreren en de concerten kostendekkend te brengen. Tevens is er behoefte aan nieuwe musici en nieuw publiek. Gedacht wordt onder meer aan een podium voor jong muziektalent. Daarvoor wil het huis studenten van het Amsterdams Conservatorium benaderen.

Van 23 t/m 25 november vond na anderhalf jaar het 8e **Pianofortefestival Zaandijk** plaats. Mede dankzij een donatie van het Honig Breethuis was het mogelijk het festival voor de achtste keer te organiseren. Shuann Chai had een bijzondere vriendenclub uitgenodigd om een weekend lang muziek te maken rond de pianoforte. De musici vonden een gastvrij onderdak op de Lagedijk. Acht musici, vijf concerten, authentieke instrumenten en drie historische locaties: het is een prachtige traditie. Op 24/11 gaf Keiko Shichijo een Masterclass in het Honig Breethuis op de fortepiano van Duwaer. Het programma bestond uit werk van Schubert door Daniel Rubio Ferrandis en Carlos Marín Rayo en Hayden door Chengyu Zhang. Op 25/11 gaven 'Beethoven Duo's Shunske Sato (viool) & Shuann Chai (piano), Yoshiko Morita (altviool) & Steuart Pincombe (cello) een uitverkocht lunchconcert.

Concertaffiches ontworpen door Laura Verburg

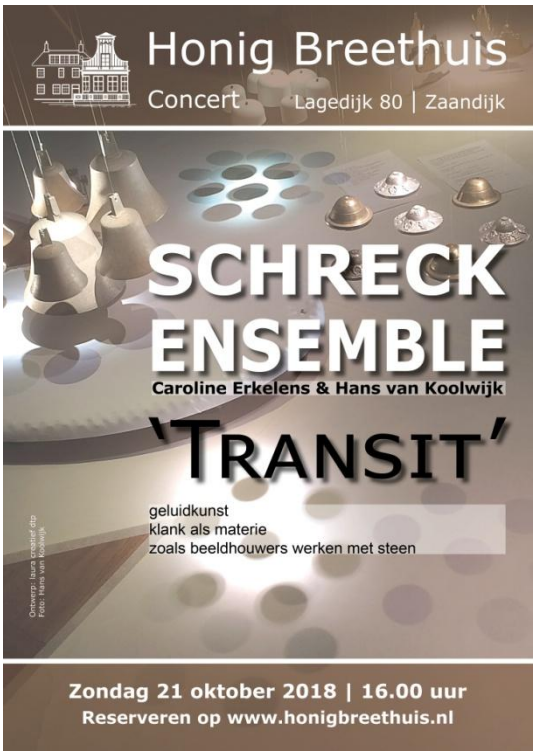

Affiche "Schreck Ensemble"(ontw. L. Verburg); Affiche "Domenica Trio" (ontw. W. van Soest)

Onze pianostemmer aan het werk op de fortepiano van Duwaer uit 1830.

WANDELINGEN

Affiches voor de dorpswandelingen (ontwerp Laura Verburg; foto's: Wietske van Soest)

Uiteraard ontbraken op het activiteitenprogramma de Zaandijker braderie "Kaike en Koiere"en de Open Monumentendagen niet.

428 BUITEN. 7 September 1918.

Foto C. Steenbergh.

DE ZAANSTREEK. DE BEELDENTUIN TE ZAANDIJK.

Pagina 428 van het tijdschrift "Buiten", 7 september 1918 [GAZ 32.00505]

EDUCATIE

In het kader van Het Erfgoedmenu Zaanstreek (educatieve erfgoedprojecten voor het primaire onderwijs) biedt Het Honig Breethuis vijf programma's aan. In het jaar 2018 is het duidelijk, dat de programma's voor de onderbouw weer in belangstelling toenemen. Voor de bovenbouw geldt, dat de keuze groot is in het aanbod van het Erfgoed-menu. Dat is één van de redenen dat de belangstelling wat minder is.

Programma:	**Groep:**	**Aantal groepen:**	**Aantal leerlingen:**
Schooljaar:		**2017|2018**	**2017|2018**
Trijntje vertelt (in het HBH):	1-2	3 | 8	75 | 194
Trijntje op reis (op school):	1-2	3 | 16	40 | 441
Grietje en Jan (op school):	3-4	14 | 4	356 | 116
Maartje (in het HBH):	4-5	10 | 5	250 | 172
Op de stoep (op school):	7-8	1 | 2	27 | 48
		62 | 31	748 | 971

Deelnemertjes aan het educatieve programma "Grietje en Jan"(3/8/2018)

PUBLICITEIT

Omslag van de nieuwsbrief special Najaar 2018
[Beeldmateriaal: Museum Volkenkunde, Leiden; Grafische vormgeving Laura Verburg]

Detail uit een aquarel door Hokusai [RV-1-4482K] met fragment van watermerk van C & (I HONIG)

Website

De geheel vernieuwde website kreeg begin 2017 zijn beslag. In de loop van 2018 is de website op enkele onderdelen aangepast ten behoeve van de gebruiksvriendelijkheid. Zo kan men middels een widget op de homepage zien of het museum geopend of gesloten is en hoe lang het nog duurt voordat het museum opent of sluit.

De website houdt gegevens bij waaruit afgelezen kan worden hoeveel, hoe lang, wanneer en op welke wijze bezoekers er gebruik van maakten. Tevens valt uit de gegevens op te maken welke pagina's het meest bezocht werden (homepage en agenda), op welke dagen (voornamelijk doordeweeks), op welk soort apparaat (desktop 68%, mobiel 18%, tablet 14%), met welk type mobiel apparaat (iPad 35%, iPhone 19%, Galaxy A8 6%), met welk besturingssysteem (Windows 49%, iOS 1%, Android 14%), in welk type browser (Google Chrome 36%, Safari 20%, Edge 11%), vanuit welke landen (70% uit Nederland, 23% uit de VS, 2% uit Frankrijk). Van de bezoeken waarvan bekend is vanuit welk sociaal platform ze afkomstig zijn, zagen we Facebook 355 gebruikers, Pinterest 172, Blogger en YouTube 15, Twitter 2.

Voor het besteltraject registreerde de site het aantal reserveringen voor concerten en wandelingen: 106 personen bestelden in 2018 kaarten voor 8 concerten - incl. 2 van het Pianoforte Festival die in ons huis plaatsvonden - en 2 wandelingen. Aangezien de deelnemers aan een activiteit niet altijd via de website reserveren is het aantal bestellingen op de site niet helemaal representatief; zo namen aan de wandeling in april 25 personen deel terwijl er via de website maar 6 aanmeldingen waren. Dit zou erop kunnen wijzen dat de aandacht in de (sociale) media steeds belangrijker wordt en dat een beslissing tot wel of niet deelnemen spontaan en op het laatst wordt genomen.

E-bericht Honig Breethuis

Met behulp van de applicatie voor het genereren en verzenden van e-berichten zijn afgelopen jaar 18 digitale berichten gerealiseerd. Het eerste bericht verscheen op 11 februari 2018, het laatste op 18 november 2018.

Elk e-bericht bevatte ten minste drie onderwerpen: de aankondiging of een reminder van een of meerdere activiteiten, een nieuwsbericht over de Collectie Jacob Honig Jansz jr. en een achtergrondverhaal, feit of weetje over het museum(pand) of de vroegere bewoners.

In januari 2018 waren 555 personen geabonneerd op Bericht Honig Breethuis, in november van dat jaar is het e-bericht verstuurd naar 579 abonnees. Er kunnen twee groepen abonnees onderscheiden worden: de groep vrijwillige medewerkers van het Honig Breethuis en de groep leden ZOV-Honig Breethuis/relaties/overige belangstellenden. De abonneelijst

van de leden ZOV/Honig Breethuis en relaties van het museum telde 67 in 2018 adressen. Het uitbreiden van deze lijst behoort tot de wensen.

De applicatie toonde dat van de toen 573 abonnees het e-bericht van 16 april 31,9% het bericht aanklikte, het bericht van 13 augustus dat naar 574 abonnees ging, kende een score van 43,9%. Mogelijk had de verhoogde belangstelling te maken met de extra activiteiten in die periode: de Jaarmarkt en Kaike en Koiere in Zaandijk, de ontdekking van een portretje van de papierfabrikant Honig, de expositie Merklappen in het Honig Breethuis en de deelname door het museum aan de Zaans Erfgoedmarkt.

Sociale media

Het Honig Breethuis profileert zich met een Facebook-pagina en een Twitter-account. Ook heeft het museum een bedrijfsgegevenspagina op Google waarop bezoekers van het museum een recensie kunnen plaatsen.
Op Facebook zijn in 2018 in totaal 44 berichten geplaatst. Het gemiddelde bereik per bericht kwam uit op 223 facebookgebruikers, het aantal reacties, opmerkingen en deelacties op 24 per bericht. Uitschieters waren 639 bezoekers over de officiële registratie van het museum bij de museumvereniging. 137 personen gaven daarop een betrokken actie. Op 23 oktober werd het bericht over de wandeling door Zaandijk geplaatst, het bericht werd 764 maal bekeken en gaf 94 betrokken acties. Steeds meer museumbezoekers plaatsen een recensie op een van de sociale media of Google (vijf sterren), hetgeen de naamsbekendheid van het Honig Breethuis verder vergroot.

Persberichten

Elke activiteit van het Honig Breethuis werd behalve met een affiche, een artikel op de website en aandacht in het e-bericht ook gepromoot door middel van een persbericht. In 2018 zijn 12 persberichten geproduceerd en verstuurd naar 11 lokale en regionale media (print en online) ten behoeve van de publiciteit van 6 concerten, 2 wandelingen, 3 tentoonstellingen en1 activiteit in samenwerkingsverband (Open Monumentendagen). De response door de media op onze persberichten was over het algemeen positief, waardoor het Honig Breethuis regelmatig in de kolommen verscheen. Met name aan de tentoonstelling *Merklappen uit de Collectie Aafke Buurs* is veel media-aandacht besteed, ook in regio's buiten de Zaanstreek. De publicaties (print) worden bewaard in een archief, een digitaal archief behoort tot de wensen.

Affiches en flyer

Voor elk concert, expositie en wandeling werden affiches geproduceerd en gedistribueerd in de Zaanstreek. Ook verscheen een flyer met een overzicht van de activiteiten in het najaar van 2018. Deze werd verspreid onder museumbezoekers, bezoekers aan markten en deelnemers aan diverse activiteiten.

Activiteiten in samenwerkingsverband

Zaanse Uitmarkt en Erfgoedmarkt

Op zaterdag 2 september 2018 waren de medewerkers van het Honig Breethuis te vinden in Zaandam om het museum te promoten. Voor de Zaanse Uitmarkt en Erfgoedmarkt werden 300 nieuwe folders ontworpen en gedrukt.

Op de Uitmarkt, die op de Rozengracht plaatsvond was het, mede door het prachtige weer en brede aanbod van activiteiten, bijzonder druk. Op de stand van het Honig Breethuis konden kinderen een Delftsblauw tegeltje maken naar voorbeeld van de Smuiger in het museum.

Het Honig Breethuis was ook vertegenwoordigd op de Erfgoedmarkt in de Oostzijderkerk. Hier kon men een kennis maken met het museum door middel van een doorlopende diavoorstelling.

Op beide locaties kregen de bezoekers een folder en activiteitenkalender uitgereikt. Er werden vele gesprekken gevoerd; er was veel belangstelling. In hoeverre dit nieuwe bezoekers heeft opgebracht is niet te achterhalen; wel zijn er drie nieuwe vrijwilligers via beide markten actief geworden voor het museum.

Deelnemertje met zelfgemaakt tegel op de Erfgoedmarkt

Onze wervende stand op de Erfgoedmarkt 2018

Op 1 september jl. werd in de Zaandamse Oostzijderkerk de Erfgoedmarkt 2018 gehouden, waar tal van organisaties op het gebied van locale geschiedenis en erfgoedbehoud en -beheer zich presenteerden. Naast gastheer Stichting Beheer Oostzijderkerk waren onder meer aanwezig de pas opgerichte Vereniging Historisch Zaandam, het Historisch Genootschap Wormer, de Stichting Uitgeverij Noord-Holland, de Stichting 4 en 5 mei Comité Zaanstad en vele andere organisatie op Zaans erfgoedgebied. Ook het Honig Breethuis was hier te vinden. Het evenement werd om 11 uur geopend door burgemeester van Zaanstad Jan Hamming. Na zijn openingstoespraak maakten hij en zijn vrouw een rondgang doort de kerk. Eén van de eerste stops was de tafel van het Honig Breethuis. Na een geanimeerd gesprek met onder andere Jan Jonker en George Slieker kreeg de burgemeester een exemplaar van 'ons' boek aangebonden. Hij liet weten geïnteresseerd te zijn in een bezoek aan ons huis. Pietsje en Arend Jan Bloem gaven *acte de présence* in historisch Zaans kostuum. Martha Haanstra kon in elk geval één nieuwe vrijwilligster inschrijven en ook andere bezoekers bleken geïnteresseerd in het vrijwilligerschap. De diapresentatie van Jan Jonker bleek een schot in de roos! Voor muzikale ondersteuning was er een accordeonduo; buiten vóór de kerk speelde een draaiorgel en zong het Kapiteinskoor en de dag werd besloten met een kort concert op het historische orgel van de Oostzijderkerk.

Ook op de Uitmarkt op de Zaandamse Rozengracht was het Honig Breethuis te vinden.

Hier waren Joke Fieseler en Ella Visser aanwezig ter promotie van onze activiteiten. Bij aankomst wachtte een verrassing. In plaats van een marktkraam stond er een hele tent tot onze beschikking! De tafels en de banken die er stonden bleken helaas voor de buren. Met enig improviseren kon er toch nog over een tafel en banken worden beschikt. Joke verzorgde workshops voor kinderen: die mochten een tegeltje van papier versieren met stickers of van een tegel van keramiek met permanente kleurstiften decoreren.
Dankzij hulp van Elly Mooij en Marianne Schuttevaer die, samen met Ella, ijverig alle nieuwe folders uitdeelden, konden wij ook hier het HBh aan de man/vrouw brengen. Joke was met de kids in de weer. Met veel plezier werden er ware kunstwerkjes gemaakt die de ouders met veel zorg en maar vooral heel naar huis moesten brengen. [GS]

Open Monumentendagen

Op 8 en 9 september hield het Honig Breethuis open huis in het kader van de Open Monumentendagen. Het thema was dit keer “In Europa”. Het museum speelde hierop in met de vaste tentoonstelling C. &. J. Honig. Pier van Leeuwen schreef ook een artikel in de brochure over de Zaanse Vermaningen, uitgegeven t.g.v. de Open Monumentendagen.

Pianoforte Festival Zaandijk

Het Pianoforte Festival Zaandijk vond plaats van 23 t/m 25 november voor de achtste keer. In het Honig Breethuis vond een masterclass en een concert plaats. Het festival kreeg promotionele ondersteuning via de website, het e-bericht en de sociale media van het Honig Breethuis. Het Pianoforte Festival heeft een eigen pr-circuit maar het gehele reserveringstraject van het festival is verlopen via de website van het Honig Breethuis.

T.b.v. onze FaceBook-pagina stelde bestuurslid Pier van Leeuwen drie biografische profielteksten samen over drie van onze oud bewoners: Grietje Klaas Nen, Aagje Jacobs Breet en Jan Jacobsz. Breet.

Zaans Erfgoed

Pier van Leeuwen publiceerde in de voorjaarseditie van het kwartaalblad Zaans Erfgoed een artikel over het 100-jarig bestaan van de historisch-topografische atlas :Zaanlandia Illustrata”.

Ambacht en Gereedschap

Het tijdschrift “Ambacht en Gereedschap” publiceerde een artikel over de Zaanse papiernijverheid (1670-1770) van de hand van John Boele, waarvoor Pier van Leeuwen input gaf.

Pakjesboot 12 voor het Honig Breethuis [foto: Jur Kingma]

Op 17 november vond de nationale intocht van Sint Nicolaas, geregistreerd door de NTR, plaats te Zaandijk en op de Zaanse Schans. Sint en zijn Pieten passeerden zo de voormalige papierfabrikeurswoningen aan de Lagerdijk, waaronder het Honig Breethuis. De gemeente Zaanstad, voor de gelegenheid omgedoopt in Sintstad had speciaal pakpapier laten ontwerpen, dat ten doop werd gehouden op de Informatiemiddag van de Stichting Zaanse Papiergeschiedenis Zaanstreek “De Hollander” op 12 oktober.

FINANCIEN

Ontvangsten

De exploitatie sloot in 2018 met een klein batig saldo van € 741. Vanaf 2015 ontvangen we jaarlijks een vaste bijdrage van de Gemeente deze is dus conform de begroting. De entreegelden lopen wat achter op de begroting en dat van voorgaand jaar. Afgelopen jaar hebben we weer een mooie donatie van het voetveer mogen ontvangen. De post Educatie is gelijk aan dat van vorige jaar.
De post evenementen is gelijk aan dat van vorig jaar de post uitbating is gedaald. De contributie blijft achter op de begroting en voorgaande jaren.

Uitgaven

De kosten die wij in 2018 gemaakt hebben lopen in de pas met de begroting. Het onderhoud aan het pand is conform begroting. Het beheer en onderhoud van de collectie loopt iets achter op de begroting, er hebben niet veel aanpassingen etc voorgedaan. De kosten voor organisatie en administratie lopen de pas met de begroting en valt lager uit dan 2017. De evenementen zijn gelijk gebleven aan 2017. Educatie loopt in de pas met de opbrengsten, per saldo een batig saldo.
De post uitbating loopt in de pas, de opbrengst is zelfs hoger geworden. De kosten voor promotie etc, loopt in de lijn van de verwachtingen en valt iets lager uit dan begroot.

JAARVERSLAG 2018

Vereniging 'Jacob Honig Jansz. Jr.'
Honig Breethuis, Zaandijk

BIJLAGEN

INHOUDSOPGAVE

HONIG BREETHUIS GEREGISTREERD MUSEUM: 3

RECEPTIE VOOR LOEK VLAANDEREN: 4

TRAINING BEDRIJFSHULPVERLENING: 6

VERSLAG VRIJWILLIGERS EXCURSIE ..7

WINTERSCHILDER IN HET KLEINSTE KAMERTJE: 10

SMUIGER GERESTAUREERD: 13

STAANDE KLOKKAST GERSTAUREERD: 15

AFGIETSELS GEVELSTENEN BESCHUITSOREN: 16

REINIGING MINIATUURZILVER: 17

SCHENKING SILHOUETPORTRETJE CORNELIS HOMIG JACOBBSZ.: 18

DE SPEELWAGEN: 20

MAARTJES NAZATEN: 22

Dictionario Chinez-Latino op papier van C & I HONIG: 23

EXPOSITIE PASIES IN STEEN: 25

MERKLAPPEN UIT DE COLLECTIE AAFKE BUURS: 27

EXPOSITIE LEERZAME PRENTJENS: 28

HONIG BREETHUIS NADERT 20-JARIG JUBILEUM: 33

HBH FACEBOEK PORTRETJES: 34

LIJST DER PARTICULIERE ARCHIEVEN: 37

KALENDER “ZAANLANDIA” 1918: 44

COLOFON

© Vereniging “Jacob Honig Jsz. Jr.”, Honig Breethuis, Zaandijk, mei 2019

Samenstelling & Redactie: Pier van Leeuwen

Omslagfoto: Loek Vlaaanderen bevestigt het bordje “Geregistreerd Museum” [23 juli 2018]

[Persbericht 1 juni 2018]

HONIG BREETHUIS GEREGISTREERD MUSEUM

Het Honig Breethuis mag zich sinds 28 mei jongsleden officieel een geregistreerd museum noemen. Daarmee is voor het museum, dat geheel door vrijwilligers en onbezoldigde professionals wordt gerund, een lang gekoesterde wens in vervulling gegaan. Vanaf nu schaart het stijlvolle woonhuismuseum zich onder de schare van 498 door het Museumregister Nederland erkende musea. Deze eer deelt het museum met Museum Het Rondeel (geregistreerd sinds 22 maart 2018), waarmee het Honig Breethuis het laatste museum is dat dit jaar aan de eerbiedwaardige lijst is toegevoegd. De professionele erkenning vormt een terechte pluim op de hoed van het museum, dat komend jaar haar 20-jarig jubileum viert. Het Museumregister is een register van museale instellingen die aantoonbaar voldoen aan criteria voor een kwalitatief hoogwaardige invulling van de functies van een museum. Deze criteria zijn samengevat in de Museumnorm.

Het gecertificeerde Honig Breethuis vormt de thuisbasis van de Vereniging tot Instandhouding en Uitbreiding der Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling “Jacob Honig Jsz. Jr.”. Deze historische vereniging werd in het leven geroepen, nadat de erven van de Zaandijker verzamelaar Jacob Honig Jsz. Jr. diens collectie in 1890 aan de gemeente schonk. Sedert deze schenking heeft de “*vereniging met de lange naam*” de collectie aanzienlijk uitgebreid en onderhouden en zet dit nog altijd voort in de geest van de oorspronkelijke collectievormer. Sinds 1999 vormt het Honig Breethuis de doorstart van de Zaanlandsche Oudheidkamer, opgericht in 1892 en in 1992 omgedoopt in Zaans Historisch Museum. Het leeuwendeel van de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling “Jacob Honig Jsz. Jr.” was tot 1998 ondergebracht in dit monumentale museumpand aan de Lagedijk 80 te Zaandijk. Vanaf 1998 vond deze onderdak in het nieuwe Zaans Museum. Een belangrijke kern van de collectie, verworven na 1890 en bestaande uit schilderijen, antieke meubelen en huisraad, is echter opgesteld in het de oude papierfabrikeurswoning. Deze doet sinds 1940 dienst als museum en staat inmiddels een kleine 20 jaar te boek als Honig Breethuis, vernoemd naar de voormalige bewoners en hun witpapierbedrijf.

In de Zaanstreek verwierven naast het Zaans Museum (geregistreerd sinds 15 december 1999) eerder het Molenmuseum (geregistreerd sinds 3 mei 2001) en het Museum van het Nederlandse Uurwerk (geregistreerd sinds 17 oktober 2002) de officiële status van geregistreerd museum. De Vereniging “Jacob Honig Jsz. Jr.” is bijzonder ingenomen met de erkenning, waarmee het de professionele inspanningen van het vrijwilligersteam bekroond ziet. Een niet te verwaarlozen “*prettige bijkomstigheid*” van de status vormt de mogelijkheid om bezoekers met een Museumkaart vrij te stellen van entreegelden. De verheugde voorzitter van het stichtingsbestuur, Harm Jan Egberts, benadrukt, dat Museumkaarthouders altijd al een streepje voor hadden in het intieme museum. Dankzij de status als Geregistreerd Museum ontvangt het museum recht op vergoeding door de Stichting Museumkaart voor deze welkome bezoekersgroep.

Op 24 april 2018 sprak bestuurssecretaris Fenny Jonker-Cnossen namens het bestuur een dankwoord uit aan het adres van Loek Vlaanderen voor zijn ruim 15 jaar trouwe inzet als technisch medewerker.

Beste Loek!

Volgend jaar bestaat het Honig Breethuis al weer twintig jaar in de nieuwe opzet. Als we het bij het goede eind hebben, ben jij daarvan ten minste zo'n vijftien jaar in touw geweest als technische kracht, hovenier en alarmopvolger. Wekelijks maak je een ronde door het huis om te controleren of alle apparatuur nog goed functioneert of eventueel gerepareerd moet worden. Daarnaast heb je je onmisbaar gemaakt als het gaat om het onderhoud van dit mooie rijksmonument dat dit museum is.

De museumtuin staat er alle seizoenen in prima conditie bij dankzij jouw kennis van het groen en alle tijd en energie die je er in steekt als hovenier. En als op een winterse ochtend de hele Lagedijk onder een laag sneeuw ligt is de enige schone, keurig geveegde stoep die van het Honig Breethuis, dankzij jou. Ook voor het ophogen van het tuinpad als daar weer eens een verzakking was draaide jij je hand niet om.

Als alarmopvolger was je altijd direct ter plaatse om dan vaak te moeten constateren dat een bestuurs- of teamlid was vergeten om tijdig de alarmservice te bellen of vergeten was het alarm te activeren.

In de loop van deze jaren heb je veel kennis opgedaan over de bouwkundige ins & outs die het museumpand betreffen, dingen die aan de meesten van ons zijn voorbij gegaan. Dankzij jouw oplettendheid kon er menig euvel op tijd worden voorkomen of verholpen.

Ook heb je veelvuldig contact onderhouden met externe personen die van belang waren voor het onderhoud van dit rijksmonument en van de diverse technische installaties.

Alles bij elkaar zijn dat meer dan genoeg redenen om je eens gepast in het zonnetje te zetten! Daarbij hoort uiteraard ook je vrouw Ina, die je - vanwege de inspanningen voor ons museumpand - vaak heeft moeten missen

We willen graag met jou en Ina onder het genot van een hapje en een drankje terug blikken op al deze jaren van trouwe inzet .

Om dit alles nog wat meer kracht bij te zetten hebben wij besloten dat hier een passend cadeau bij hoort. Natuurlijk hebben we dat in nauw overleg met Ina gedaan en we zijn uitgekomen op een 3 daags reisje naar het mooie Terschelling begin juni. We hopen dat jullie hier samen een paar mooie dagen zullen hebben.

Loek stierf op 25 maart 2019. Zijn uitvaart werd bijgewoond door meerdere bestuursleden en vrijwilligers van ons huis. Wij waarderen en zijn onder de indruk van de wijze waarop hij tot het laatste moment klaarstond voor ons museum.

Loek Vlaanderen in de bloemetjes gezet op tijdens een feestelijke receptie op 25 april 2018.

Training Bedrijfshulpverlening voor de gastvrouwen [4/9/2018]

Deelnemers aan de excurise naar de Abdij van Egmond (7/2/2018)

Onze gastvrouwen tijdens de excursie in de Oude Sint Laurenskerk in Alkmaar (5/9/2018)

BEZOEK MUSEUM VAN LOON

Wat boften wij met het weer op 2 mei naar museum van Loon, we konden in de mooie tuin koffie drinken. In de hal van het huis op de Keizersgracht 672 begon de uitgebreide rondleiding. Het hart van dit huis is een grote open centraal trappenhuis en voert naar de tweede en derde verdieping. Maar wij staan nog beneden waar we op de fraaie trap worden gewezen omdat er in de sierlijke krullen de namen zijn te lezen van Van Hagen en zijn vrouw Catharina Trip. Op de vloer liggen grote platen marmer open gelegd, waardoor de tekening in het marmer wordt gespiegeld. In de bovengang hangen grisailles van Gerard de Lairesse.

We worden gewezen op het schilderij Het huwelijk van Willem van Loon met Margaretha Bas, omdat het vol symbolen zit, links in het midden zit de bruidegom met naast hem zijn tweede bruid in een jurk van zilversatijn. Zijn nieuwe vrouw houdt de hand vast van zijn zoontje uit zijn eerste huwelijk. In de 17e eeuw werden er veel symboliek in deze schilderijen verwerkt. Zo konden de mensen zien dat het ging om een jongen omdat hij b.v. met een tol speelt.

De zaal waar deze bruiloft werd gehouden is gefingeerd. Het is een geïdealiseerde ruimte met luxe marmeren vloer en ruimte voor een orkestje. Ruim aandacht werd besteed aan de portretten van Cornelis van der Loon met een intrigerend familiewapen in de rechterbovenhoek met twee moren en drie z.g. molenijzers. We gaan eerst naar de Blauwe Salon, die niet dagelijks werd gebruikt, maar alleen bij bijzondere gelegenheden. De blauwe salon speelde een belangrijke rol in het leven van Thora van Loon, in 1897 werd zij benoemd tot *Dame du Palais* van Koningin Wilhelmina. Haar voornaamste taak was dat Thora bepaalde wie wel en wie niet aan de Koningin werd voorgesteld. Mevrouw van Loon-Labouchere is nog steeds als grootmeesteres van prinses Beatrix aan het hof verbonden.

De eetkamer

Samen met de Blauwe Salon behoorde de eetkamer tot de grote ontvangstkamers van het huis. Ook bij de familie Van Loon werd de kamer als eetkamer gebruikt. In het midden stond een zware tafel die tot voor 24 personen kan worden uitgeschoven. De grote portretten tonen Willem van Loon (1633-1706) zijn broer Adriaen en hun echtgenotes Catharina en Cornelia Hunthum. In 1824 won Willem van Loon (1794-1847) honderdduizend gulden in de loterij een deel van dit geld besteedde hij aan een zilveren servies waarvan enkele delen de tafel sierden. Ook een uitgebreid servies van Hollands porselein. Bij de eetkamer hoort het verhaal dat het eten vaak koud op tafel kwam, de keuken was in het souterrain aan de andere kant van het huis, het was belangrijk dat er geen etensluchten in de eetkamer kwamen. De keuken zoals hij er nu uit uitziet is een reconstructie; er bestaan nog maar weinig originele keukens. De rode salon – de kamers zijn genoemd naar de kleur van de wandbespanning. In de tijd dat het echtpaar van Loon-Egidius het huis bewoonde hingen er vrijwel uitsluitend portretten aan de wand. De portretten onderstreepten de ouderdom van

het regenten- en koopmansgeslacht. Belangrijk hierin was het kleine groepsportret van Jan Miense Molenaer, er zijn verschillende leden van de familie Van Loon afgebeeld, incl. het al overleden echtpaar Ruychaver-van der Laen. Volgens de familie was het sterke bloed van de Ruychavers de reden dat er in de 17e eeuw bijna zevenmaal een gouden huwelijk kon worden gevierd. Gouden penningen getuigen hiervan.

De Drakesteynkamer

Coenraad Sander die eigenaar werd in 1774 had behangsels besteld voor het huis. Behangschilderingen zijn een typisch Nederlands verschijnsel . De behangsels die Sander voor het huis had besteld waren niet meer aanwezig, maar toen zich in de jaren zestig de mogelijkheid voordeed om de behangschilderingen aan te kopen van kasteel Drakesteyn, liet Maurits van Loon deze kans niet aan zich voorbij gaan om deze schilderingen aan te kopen. Ze kregen een historisch juiste plek want de zoon van Coenraad Sander was namelijk in de 18e eeuw de eigenaar van kasteel Drakensteyn. Er moest veel aan gerestaureerd worden en ingekort, vier kleine schilderingen werden opnieuw vervaardigd. De schilderingen blijken na lang onderzoek geschilderd te zijn door Jurriaan Andriessen (1742-1819). In de periode 2003-2009 werden de schilderingen tijdelijk verwijderd en gerestaureerd.

De rode slaapkamer

Deze kamer werd tussen 1774 en 1776 verfraaid. De decoraties tonen de overgang aan van Rococo naar de neoclassicistische Lodewijk XVI stijl. Een opvallend element vormen de zuilen in de nis bij het bed. Deze lijken te kort te zijn, ze eindigen onder het plafond. Misschien zijn ze onderdeel geweest van een 17e eeuwse slaapalkoof. Een bekend portret is het portret van de weduwe Borski (1764-1846). Zij wordt beschouwd als de redster van de Nederlands Bank. Toen de Nederlandsche Bank in 1816 werd opgericht ontbrak een groot deel van het benodigde startkapitaal. Zij leende de ontbrekende miljoenen en zo kon de bank van start gaan. Haar kleindochter Louise Borski trouwde met Jonkheer Hendrik Maurits van Loon en zo werd de familie Van Loon erfgenaam van een groot deel van het immense Borski fortuin.

Martha Haanstra

MUSEUMPAND

[Honig Breethuis Bericht]

Winterschilder in kleinste kamertje

Afgelopen februari was de winterschilder aan het werk in het Honig Breethuis. Daarbij ging het om vakman Bert Bommerson uit Assendelft, die al vaker zijn kunsten heeft gedemonstreerd in ons monumentale woonhuis. Zo restaureerde hij bij het groot onderhoud in 2015 onder meer de houtimitatie op de wanden van het kantoortje. Dit was een zeer specialistisch werkje. Nu ging het om de ruimten tussen de 18e eeuwse woonkeuken de vroeg- 19e eeuwse Zaankamer. Deze beide belendende ruimten werden reeds in 2013 voorzien van een nieuwe verflaag, respectievelijk in okergeel en '*mennistenblauw*'.

De tussenliggende gang en 'tussenvertrek' waren ditmaal aan de beurt. Deze ruimten zijn opnieuw in donkerblauw geschilderd, voorzien van witte biezen op de paneeldeurtjes. Het 'tussenvertrek' was de ruimte waar de dienstbode toegang had tot de bovenverdieping. Oorspronkelijk was in deze ruimte ook een bedstee ondergebracht. Die maakte in 1999 plaats voor een publiekstoilet. Uniek is het inpandige privaat, naast de deur van de wenteltrap naar de voormalige bodevertrekken, waar tegenwoordig de papierexpositie is ondergebracht. Het kleinste kamertje stond er al jaren triest bij. Weliswaar kon hier in 2014 al een 19e eeuwse porseleinen Hopper toiletpot worden geplaatst, voorzien van fraaie landschapsdecoraties.

Na kritische studie van de nog aanwezige verflagen is in overleg gekozen voor een historische kleurstelling in drie kleuren: Zacht groen voor de wanden, okergeel voor de opstaande delen van de 'poepdoos' en bruin-ossenbloed voor het deksel en de vloer. Daarmee is dit intiemste vertrek in het Honig Breethuis weer museaal toegankelijk. Hopelijk snappen de bezoekers wel dat het toilet niet meer echt te gebruiken is voor kleine en grote boodschappen. De schilderbeurt werd mogelijk gemaakt dankzij onze huisbaas, de gemeente Zaanstad, met dank aan Herman Sterk en Miranka Stel.

Het in drie historische kleuren herstelde privaat met porseleinen Hopper-pot.

Het schilderen van het privaat vormde een vurige wens van Loek Vlaanderen. Helaas is het invallende daglicht in het kleinste kamertje sterk gereduceerd vanwege de aanbouw van een schuur tegen de buitenmuur.

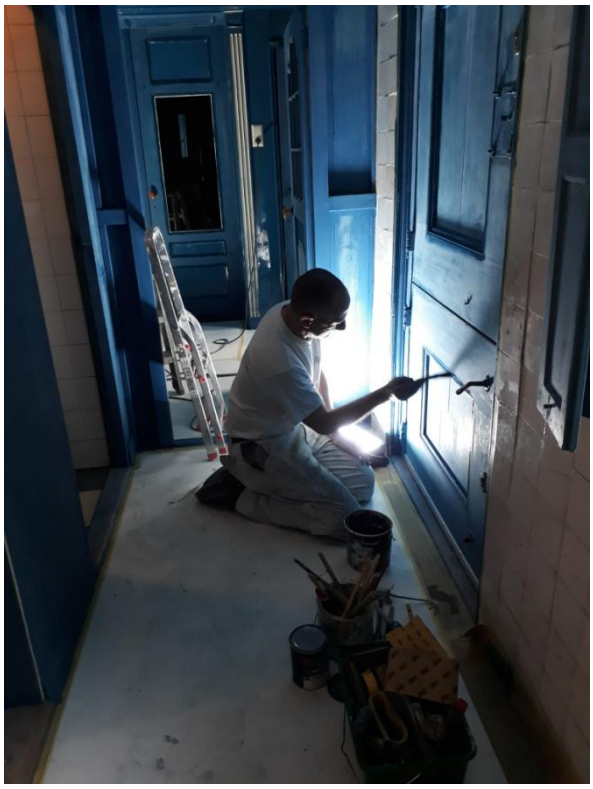

Bert Bommerson schildert het gangetje naar het luchthuis [5/2/2018]

Tegelzetter Jack Berhout brengt de 18e eeuwse tegels aan [12/11/2018]

[HBH Bericht 3 Januari 2019]

Smuiger gerestaureerd

Oudtijds schaarden de bewoners van het Honig Breethuis zich - zeker in de wintermaanden - gezamenlijk rond de smuiger in de historische woonkeuken. Deze is recentelijk in opdracht van de gemeente Zaanstad gerestaureerd. Hoewel de beide schoorstenen van de voormalige fabrikeurswoning bij het groot onderhoud van 2014 opnieuw zijn opgetrokken, liet de conditie van de vroeg 18^{e} eeuwse tegelschouw al enige jaren zeer te wensen over. Diverse tegels en delen van de marmer omlijsting kwamen wegens optrekkend vocht los van de muur . Nader onderzoek door restauratieaannemer Somass BV in opdracht van onze huisbaas wees uit dat de buitenmuur ernstig nat bleek te zijn. Om dit in de toekomst te verminderen is de spouw ca. 30 cm. afgegraven. Daarnaast is de afwatering in de steeggoot verbeterd. Om de hechting van de tegels te herstellen dienden deze tot ca. 100 m. hoogte met uiterste voorzichtigheid te worden verwijderd en de specie afgebikt. Daarop is de wand tegen capillair vocht door de firma Van Lierop geïnjecteerd met het product Kiesol C injectiecrème. Vervolgens is de wand afgewerkt met het renovatie stucsysteem.

Tegels

Tegelzetter Jack Berhout heeft de veilig gestelde tegels schoongemaakt en op de oorspronkelijke plaats teruggeplaatst. Een aantal onherstelbaar aantaste gebloemde tegels in de haardnis konden worden vervangen door hoger in de nis aanwezige exemplaren die onder de roetlaag tevoorschijn kwamen. De beschadigde marmeren omlijsting kon door het restauratiebedrijf worden aangevuld met enkele stroken marmer die de tegelzetter nog op voorraad had. Het restauratiebedrijf wist ook te voorzien in aanvullende Bijbelse tegels waar deze vervangen dienden te worden. Ter vervanging van de beschadigde witjes op de belendende wand en de beide gangen wist Somass BV een nagenoeg identieke partij op de kop te tikken. Daarmee is de smuiger en het overige tegelwerk op de begane grond weer in oude luister hersteld. De tussentijdse overlast en stofwolken waren het resultaat meer dan waard! Helaas was er geen budget over om eveneens de betegelde kelder te kunnen herstellen. Hopelijk kan dit in een volgend jaar op de rails worden gezet. In ieder geval heeft onze huisbaas, de gemeente Zaanstad, bij monde van de heer Herman Sterk, kenbaar gemaakt in 2019 het buitenschilderwerk onder hand te zullen nemen. Vanuit ons museum heeft bestuurslid Judith Sanders de werkzaamheden gecoördineerd.

Bijbelse voorstellingen

Volgens tegeldeskundige Frits Louwersheimer, die de smuiger eerder onder de loep nam, is deze samengesteld uit tegels van diverse herkomst. Zo zouden er 11 tegels met Bijbelse voorstellingen uit Rotterdam stammen, 7 uit Utrecht, 5 uit Amsterdam en 3 uit Harlingen of Makkum. Hieronder bevinden zich 13 oudtestamentische voorstellingen en 13 nieuwtestamentische. De Bijbelse tegels zijn aangevuld met landschapsvoorstellingen. Vaak

waren de oudtestamentische scènes gekozen als zogeheten ‘prefiguraties’ of voorlopers van de verhalen rond Christus. Zo vernietigt Hizkia de afgodsheiligdommen en verdrijft Christus de handelaren uit de tempel. Tot de op de smuiger verwerkte scènes behoren oudtestamentische verhalen over Abel, Mozes, Jacob, Jesaia, Lot, Hagar, Hizkia, Jefta, Elisa en Suzanna. Mozes is twee maal te zien met de stenen tafelen en een maal voor de brandende braamstruik. Tot de nieuwtestamentische scènes behoren o.m. de vlucht naar Egypte, Christus, de kruisafname en de evangelist Johannes. Christus en de Kananese bloedvloeiende vrouw is drie maal afgebeeld. Bijbelkenners en andere bezoekers van het Honig Breethuis kunnen hun hart weer ophalen!

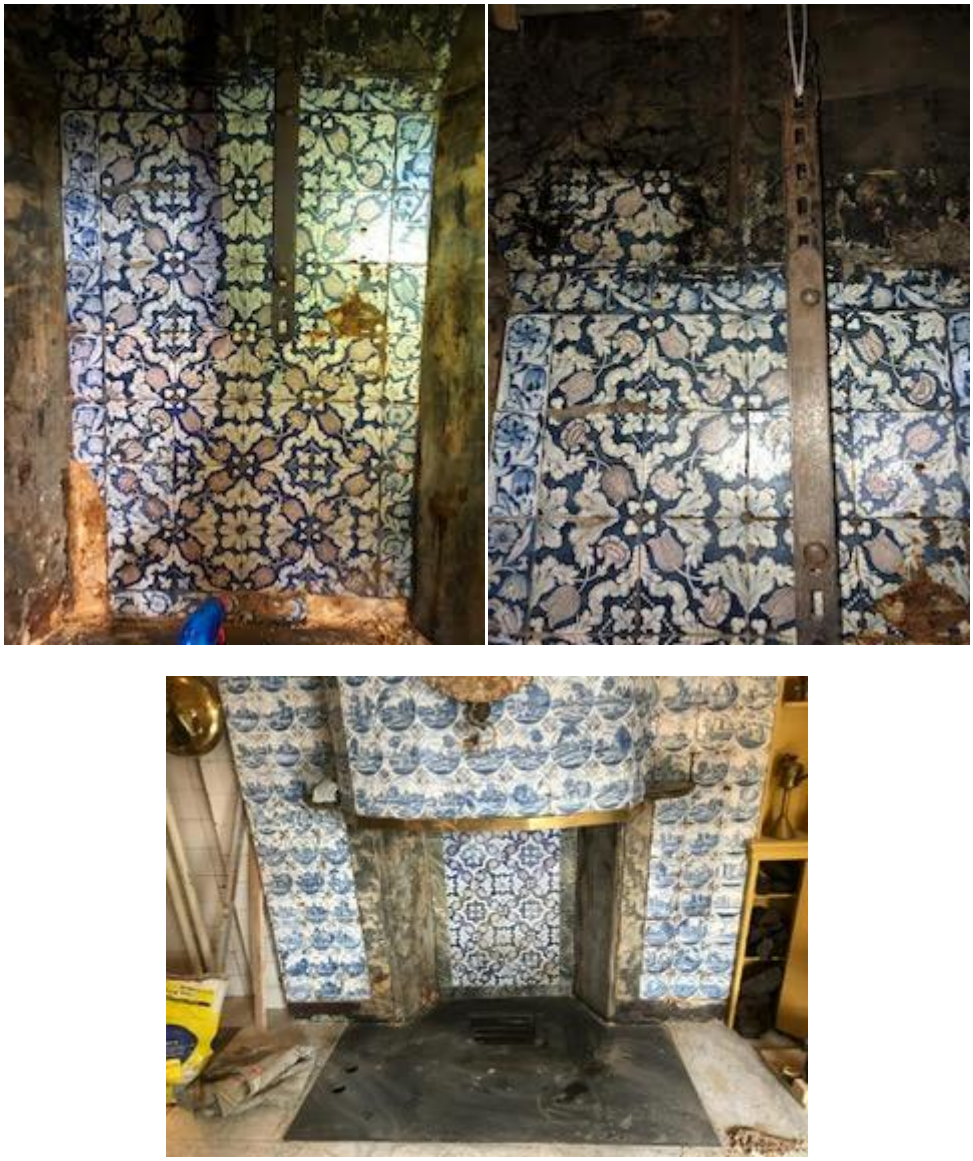

De smuiger voor en na de restauratie.

De zwaar beschadigde rand met tegels is vervangen door stroken marmer.

COLLECTIEZAKEN

[HBH BERICHT 17 November]

Staande klokkast gerestaureerd

De kast van het staand horloge uit de Zaankamer van het Honig Breethuis is onlangs gerestaureerd. De fraaie classicistische Lodewijk XVI kast uit het laatste kwart van de 18de eeuw vertoonde de laatste jaren de nodige mankementen. Deze zijn nu onder handen genomen door meubelrestaurator Wibout Loonen. Amsterdamse klokkasten uit deze periode zijn vervaardigd van eikenhout en dikwijls belijmd met fineer van (wortel-)notenhout. De beenderlijm verdroogt in de loop der jaren, zeker onder invloed van centrale verwarming. Zo zaten diverse profiellijstjes en delen van het fineer los. Aan de voet van de klokkast ontbrak op de hoek zelfs een profieltje. Deze is – niet van het origineel te onderscheiden – bijgemaakt. Dit is ook het geval met de ontbrekende derde vaas bovenop de klokkast. Doorgaans worden dit soort klokken getooid met een gesneden Atlasfiguur geflankeerd door bazuinstekende 'famen'. Een variant zijn gestileerde bloemvazen.

Moderne huizen hebben doorgaans een lager plafond dan de koopmanshuizen uit het verleden, waar dit soort klokken stonden te pronken. Bij een verhuizing raakt dan snel de bovenste figuur of vaas zoek. Gelukkig past het staand horloge, gesigneerd door Jan Chris Sauer, perfect onder de houten zoldering van de Zaankamer. Bovenop zat alleen een niet originele gedraaide bekroning ter vervanging van de verdwenen vaas. Deze is nu vervangen door een replica, vervaardigd naar het model van de beide nog aanwezige exemplaren. Daarmee is de klokkast weer compleet. Normaal gesproken leunt de hoge kast tegen de wand. Vanwege de aanwezige lambrisering stond het grootste deel van de kast tot nu toe los wand de wand. Na de herplaatsing is deze nu door middel van twee draadeinden bevestigd. Daarmee wiebelt de kast niet meer, zodra het uurwerk wordt opgewonden.

Het staand horloge werd ons in 1948 nagelaten door Louise Alberti, die tot haar dood in het belendende pand aan de Lagedijk 82 woonde. Nu de klokkast weer is hersteld, is het wachten op de uurwerkrestaurator. Het uurwerk met figuurmechaniek werd eerder gerestaureerd door Henk Houkes. Op hem zal een aanvullend beroep worden gedaan om de klok weer goed aan de praat te krijgen. Dan zal de vertrouwde bel weer ieder heel en half uur te horen zijn en zullen de scheepjes weer deinen op het IJ…

Afgietsels van de 17e eeuwse gevelstenen afkomstig uit de Beschuitstoren te Wormer, voordat deze zijn ingebracht in de herbouwde toren. [Foto's: Wietske van Soest, 11/1/2018]

Helaas ontving onze vereniging geen uitnodiging voor de opening van de herbouwde toren.

Reiniging miniatuurzilver

Elisabeth Peters-Vis

Eind 2018 is het miniatuurzilver uit de buffetkast op de eerste verdieping van het Honig Breethuis gereinigd. Het zilveren “kleingoed” stamt uit de nalatenschap van mw. Adriana Elisabeth Peters-Vis (1914-1976) en is in bruikleen gegeven door de Stichting Familie Vis van Zaandijk. De verzameling vormt een goed voorbeeld van het miniatuurzilver, zoals dat met name in de 18e eeuw door Hollandse dames van stand werd verzameld. Onder de 18e eeuwse minatuurtjes bevinden zich meerdere stukken van geïdentificeerde Amsterdamse zilversmeden van naam, die hun merkteken achterlieten.

Van Strant

Tot de oudste voorwerpjes behoren een koorddanser (ca. 1700) door Abraham Marshoorn (wz. 1683-1722), een vuurtangetje door Jan Breda (wz. 1688-1725) en een zilveren theebus (1718) door Pieter van Somerwil (I) (wz. 1706-1753). De Amsterdamse broers-zilversmeden Van Strant zijn alle drie vertegenwoordigd. Zo is er waterketeltje door Frederik van Sant sr. (wz. 1706-1737), een kakstoel met kind, een strijkboutje, een vuurtangetje en serviesgoed van Willem van Strant (wz. 1727-1740) en mannetje met molentje in zijn hand door Daniel van Strant (wz. 1742 -1756).

Van Greffen

Een andere Amsterdamse zilversmedenfamilie was Van Greffen, waarvan in de verzameling maar liefst elf miniatuurtjes voorhanden zijn. Dit zijn achtereenvolgens een kanon (1700), een herder met zes schapen (1742), een kraantjeskan (1742) een poffertjespan (1764) en een driekoningenster (1765) door Arnoldus van Greffen (wz. 1728-1769). Van Johannes van Greffen (wz. 1763-1798) zijn een kaptafeltje met servies (1734), een koekenpan, (1778) een sjees met twee paarden (1784), een melkmeisje (1785), een bokkenrijder (1781) en een valkenier (1781) opgenomen. Voorts telt de collectie o.m. een miniatuur paardje (1769) door Dirk van Dalen, een schrijver aan lessenaar (1784), een inktstelletje (1788) en een koffiemolentje (1788) door Jan Boogaert (wz. 1784-1800) en een sla-emmertje (1807) door Hendrik Duller (wz. 1776-1811).

Bij de herinrichting zijn de 20ste eeuwse miniatuurtjes niet teruggeplaatst. Hiertoe behoren een model van het Czaar Peterhuisje (1900) door C. Schoorl en een model van de Wormer Beschuitstoren (ca. 1932) door Fa. J. Krook en Zoon.

Een klein deel van de collectie is te bezichtigen in het Zaans Museum.

[Dit bericht is een bewerking van het artikel uit HBH Nieuwsbrief Nr. 36 (voorjaar 2015)]

Schenking Silhouetportretje Cornelis Honig Jacobsz.

Een anonieme schenker verblijdde ons met een geschilderd portretje van de Zaandijker papierfabrikeur Cornelis Honig Jacobsz. (1745-1817). Het betreft een silhouet van een zittende heer ten halve lijve, uitgevoerd in zwarte en witte inkt, aangevuld met een draperie in sepia. Cornelis Honig was een zoon van Jacob Jsz. Honig (1712-1780) en Lysbeth Cornelisd. Blauw. Rond 1765 trad hij samen met zijn oudere broer Jan Jbz Honig (1738-1806) toe tot het witpapierbedrijf J. HONIG & ZOONEN. Cornelis was gehuwd met Moertje Jans Ongelaar (1749-1830). Van dit echtpaar waren reeds silhouetportretjes bekend, die bewaard worden in het Gemeentearchief Zaanstad onder nummers 31.01239 en 31.01240 en te zien op de beeldbank.

Moertje Jans Ongelaar (1749-1830) en Cornelis Honig Jacobsz. (1745-1817)
[GAZ 31.01240 enGAZ 31.01239]

De firma J. HONIG & ZOONEN werkte met de molens De Vergulde Bijkorf en De Eendracht en leverde papier, dat meerdere sleutelmomenten uit de wereldgeschiedenis documenteert. Voorbeelden van toepassingen van papier van J. HONIG & ZOONEN zijn onder meer de Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring (1776), de oudste stadsplattegrond van Sidney (1792) en het vroegste Poolse papiergeld (1794). Men treft papier van J. HONIG & ZOONEN aan in de belangrijkste archieven en prestigieuze buitenlandse museumcollecties. Dikwijls duikt in dezelfde collecties materiaal op van de firma C & J HONIG, die in 1770 in handen kwam van de broers Cornelis en Arent Breet, werkend met molens De Veenboer en Het Herderskind.

Silhouetportret van Cornelis Honig Jacobsz. (1745-1817) [Anonieme schenking, 2018]

Hoewel de beide bedrijven formeel elkaars concurrenten waren, moeten de broers Honig en de broers Breet uitgesproken vriendschappelijke banden hebben onderhouden. Dit blijkt uit een reis van plezier die zij in op 29 juni 1802 gezamenlijk met hun echtgenotes ondernamen en waarvan de Stichting Archief Honig(h) een handgeschreven journaal bewaart. Naar alle waarschijnlijkheid is het verslag geschreven door Cornelis Breet. Het document toont het watermerk van de firma C & J HONIG (BREET). De vriendschappelijke omgang van de vakbroeders zal mede zijn ingegeven door de familiebanden. Jan Jbz. Honig was gehuwd met Maartje Klaas Nen, Cornelis Breet met Grietje Klaas Nen, wat de beide papierfabrikeurs tot zwagers maakte. Daarnaast vond men elkaar in de gemeenschappelijke doopsgezinde overtuiging.

Smuiger (schouw) in de Zaanlandse Oudheidkamer te Zaandijk
(Uit: Ned. Volkskunst, uitgave Elsevier)

De Speelwagen, 1e Jg. nr. 1 [1 mrt. 1946]: Smuiger Zaanlandse Oudheidkamer

Foto Woudt

Bruid en Bruigom, Maartje Nan (Mej. A. C. Duyvis) en Klaas de Jager (J. W. de Boer) in het Oud-Zaanse Toneelspel ,,De Bloem van Zaandijk''

Maartje Nan [Mej. A.C. Duyvis] & Klaas de Jager [J.W. de Boer] in "De Bloem van Zaandijk", 1946 (foto Woudt) De Speelwagen, 1e jg, no.5 [1 juni 1946]

Het gemeentearchief Zaanstad beschikt over de complete reeks uitgaven van dit tijdschrift.

Documentatie

Maartjes Nazaten

Op 12 januari 2019 ontvingen van mevrouw Jannie Remijnse-Timmerman wij onderstaand schrijven betreffende haar voorouders, die afstammen van Maartje Honigh-Breet:

Mijne Heren/Dames,

Toevallig kwam ik, zoekend naar gegevens over mijn grootvader Hendrik ten Oever, terecht bij de nieuwsbrief nr 32 uit voorjaar 2014 van uw Vereniging. Vervolgens vond ik in uw nieuwsbrief 36 van voorjaar 2015 een oproep "Maartjes nazaten gezocht". Ik ben een nazaat van Maartje Breet. Mijn opa Hendrik ten Oever (1878-1957) was een kleinzoon van Maartje Breet (1807-1885).

De volgorde is als volgt:

Maartje Breet (1807-1885) getrouwd met Willem Honigh (1809-1871)
Maartje Honigh (1843-1918) getrouwd met Hendrik ten Oever (1848-?)
Hendrik ten Oever (1878-1957) getrouwd met Johanna van Lingen (1880-1972)
Maria ten Oever (1902-1984) getrouwd met Cornelis Timmerman (1899-1982)
Johanna Timmerman (1944-) getrouwd met Johannes Remijnse (1942-)

De foto in uw nieuwsbrief 32 van Hendrik ten Oever is mijn Opa, dus Hendrik ten Oever jr en niet de Hendrik ten Oever sr (landmeter uit Hoogeveen, 1948).
Maartje Honigh en Hendrik ten Oever (sr) hadden niet 2, maar 3 kinderen: Maria Rudolfina, Willem, en Hendrik (mijn grootvader).

Bijgaand een foto van een portretje van Maartje Breet (1807-1885) dat bij mij aan de muur hangt.

Ook bijgaand een foto van een portret uit 1900/1901 van Hendrik ten Oever jr met Johanna van Lingen, mijn grootouders van moederskant. Deze foto is genomen door een fotograaf op Java, zonder twijfel op dezelfde dag dat de foto genomen werd die in uw nieuwsbrief 32 staat. Mijn grootvader was doctor in de tropische land- en bosbouw en hoofd van het Boswezen op Java.

Met deze correctie en aanvulling hoop ik een kleine bijdrage geleverd te hebben aan uw collectie.

Met vriendelijke groet,

Jannie Remijnse-Timmerman

Maartje Breet

Hendrik ten Oever jr & Johanna van Lingen

Dictionario Chinez-Latino op papier van C & I HONIG

Op 29 januari 2019 ontvingen wij een vraag van Dr. Thomas Ulbrich uit Berlijn n.a.v. een zijn onderzoek naar het papier van een '*a very rare manuscript (Chinese-Latin dictionary)*' in Berlin. Het papier bevat het VRYHEYT watermerk van C & I HONIG. De veronderstelling van de vragensteller luidde dat de dictionaire geschreven moet zijn tussen 1780 en 1810.

Het ingebonden handgeschreven woordenboek Chinees-Latijn uit Berlijn.

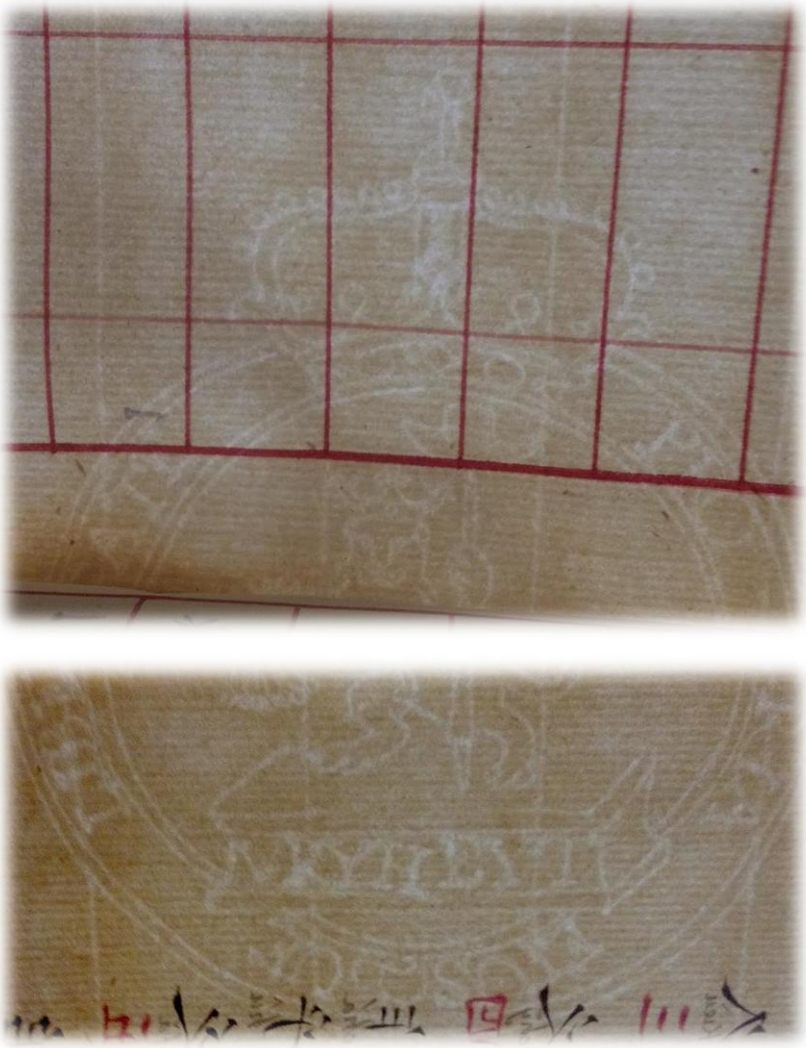

Het watermerk "Vreyheyt" voorkomend in het woordenboek.

Het vroegste voorbeeld van dit watermerk door C & I HONIG dat H. Voorn vermeldt in zijn standaardwerk, is gedateerd 1750.

"WM van C. & I. Honig. Dezevoerden als eerste dit derde type van de Vrijheid in, met de oranjeboom als helmteken boven de kroon. Deze uitvoering bleef lang het eigen merk van Honi, maar werd in de 19de eeuw ook door anderen toegepast."

In een antwoord aan de heer Ulbrich schrijft Pier van Leeuwen:

Ihre Annahme das Berliner Manuskriptbuch datiert zwischen 1780 und 1810 scheint mir durchaus plausibel; könnte aber auch noch einige Dezennien älter sein. Der Podest mit Text VREYHEYT ist in das Wasserzeichen von C & I HONIG aus 1750 und die früheren Beispiele der andere Firmen immer ausragend in den Kreis hinein. Also nicht wie im eingeschlossenem Beispiel C&IHONIG VREYHEYT cm. Von 1770 ab wurde C & J HONIG (auch Klassisch buchstabiert als C & I HONIG), um 1709 angefangen von den Brüdern Cornelis und Jan Honig, weitergeführt von der Familie BREET, bis sie 1879 liquidiert wurde. Die Firma hat fünf Generationen existiert.

[Persbericht]

Expositie *Passies in steen – beeldhouwwerken van Henk Philippona*

Van 3 maart t/m 3 juni 2018 organiseert het Honig Breethuis een overzichtsexpositie van beeldhouwwerken van Henk Philippona (1940-2017). Hiermee wordt het verassende oeuvre van deze getalenteerde kunstenaar voor het eerst in zijn volle omvang aan het publiek getoond. Vrijwel alle werken zijn geïnspireerd op de thema's schepen en papier en veelal uitgevoerd in Belgisch hardsteen, marmer, maar ook in keramiek.

Philippona studeerde af als ingenieur aan de Technische Universiteit te Delft tussen 1968 en 1995 werkzaam bij de Hoogovens. Vanaf 2001 ontwikkelde hij zijn artistieke vaardigheden als beeldhouwer. Met deze tentoonstelling wil het museum het publiek graag kennis laten nemen van de inventieve sculpturale kwaliteiten van deze bescheiden autodidact. Daarnaast is de expositie bedoeld als eerbetoon aan de persoon Henk Philippona, die zich vele jaren op vrijwillige basis inzette als technisch medewerker van het Honig Breethuis.

Oorlogswees

Geboren te Medan op het eiland Sumatra in Nederlands-Indië, overleefde Henk Philippona als kleuter ternauwernood de Japanse interneringskampen, in 1946 repatrieerde hij als oorlogswees naar Nederland. Het contact met broers en zussen was moeilijk door plaatsing in verschillende gastgezinnen en weeshuizen. Henk ontwikkelde al jong belangstelling voor de natuur. De passie voor het zeilen werd hem bijgebracht door zijn tweede moeder met uitstapjes op de Kaag en de Friese meren.

Inspiratie

Henk Philippona heeft altijd een fascinatie gehad voor schepen. Dat kwam niet in de laatste plaats door zijn zeilboot, waarmee hij veelvuldig met zijn gezin de Nederlandse wateren heeft bevaren. De wind in de zeilen, het water en het wisselende licht inspireerden hem tot abstracte beeldhouwwerken. Zijn eerste werk was een bootje in Belgisch hardsteen. Een reliëf van de tjalk 't Seepaerd is uitgevoerd in Belgisch hardsteen en een Pakistaanse steensoort. Het beeld van de driemaster Oosterschelde in Belgisch hardsteen, albast en koper, dat hij vervaardigde voor zoon Jeroen, was geïnspireerd op de tocht die vader en zoon in juli 2006 maakten naar Spitsbergen. Zijn jongste kleinzoon Lowie gaf Henk een werk ten geschenke, bestaande uit drie bootjes. Maar ook de vrachtschepen op de Zaan konden hem aanzetten tot beeldhouwwerken. Hiervan getuigt een werk in de expositie, uitgevoerd in *raku* gestookte klei.

Papier

Na zijn pensioen zette Henk zich onder meer in als vrijwilliger voor het Molenmuseum, waar hij verantwoordelijk was voor de veiligheid, alsook voor het Honig Breethuis. Zijn vrijwilligerswerk voor het Honig Breethuis, waar ook zijn echtgenote als gastvrouw actief is, zette Henk Philippona op het spoor van de papiernijverheid, die hem ook inspireerde tot bijzondere beeldhouwwerken. Zo hakte hij in Belgisch hardsteen een reliëf van papiermolen De Schoolmeester. Ook voor het Honig Breethuis begon hij niet lang voor zijn vroegtijdige dood op eigen initiatief een beeldhouwwerk. Het betreft een reliëf van een bijenkorf, verwijzend naar de familienaam Honig.

De expositie omvat circa vijftien beeldhouwwerken in Belgisch hardsteen, marmer en keramiek. Al deze getoonde kunstwerken zijn gebaseerd op zijn passies zeilen en papier. De expositie kwam tot stand dankzij de ruimhartige medewerking van de familie Philippona en overige bruikleengevers.

Het onvoltooide beeldhouwwerk "Riemkap met Bijenkorf", waaraan Henk nog tot kort voor zijn dood werkte.

Een kijkje in de expositie met werk van wijlen Henk Philippona.

[Persbericht]

Merklappen uit de Collectie Aafke Buurs

Het Honig Breethuis toont van 16 juni t/m 19 augustus zeldzame antieke merklappen uit de Collectie Aafke Buurs-Brand. De verzameling, die mevrouw Buurs vanaf 1995 samenstelde, omvat rond de driehonderd merk- en borduurlappen. De kleine expositie laat een representatieve afspiegeling zien van deze indrukwekkende privécollectie. Zij geeft een beeld van de specifieke motieven en borduurtechnieken, zoals deze van de 17e t/m de 19e eeuw karakteristiek waren in de Zaanstreek, Waterland, Marken, Westfriesland en Amsterdam. Tot de toegepaste technieken behoren, naast de bekende kruis-, ketting- en platsteek, ook het zogeheten wit- en sneewerk. Een enkele Duitse doek van borduurzijde op zijde is toegevoegd aan de expositie, omdat deze bleek te zijn opgespannen op een vel zuurvrij lompenpapier van de firma C. & J. Honig.

Begrip in merklapminnende kring

Aafke Buurs is lid van de vereniging “Merkwaardig” voor Liefhebbers van Merklappen. Van jongs af aan ontwikkelde zij een liefde voor handwerken en textiel, zoals het vervaardigen van poppenkleertjes. Na haar pensioen startte ze met het verzamelen van antieke merklappen, waarvoor zij menige markt en veiling afstruinde en gaandeweg een goede neus ontwikkelde. Daarmee vormt de Collectie Aafke Buurs een begrip in merklapminnende kringen.

Van monogram tot dwaze maagd

Merklappen kwamen oorspronkelijk voort uit het gebruik linnengoed te voorzien van een geborduurd monogram of (huis-)merk. Zo viel het te herkennen als het naar wasserijen werd gebracht of op bleekvelden te drogen gelegd. Gaandeweg gingen meisjes en jonge vrouwen ertoe over alfabetten, cijferreeksen en motieven te borduren als oefening in handwerken. Zo bracht Broek in Waterland veel zogenaamde ‘tekstdoeken’ voort, voorzien van namen, leeftijd en jaartal. Naast geometrische figuren, waartoe het regelmatige weefsel zich goed leende, ontstonden er ook gestileerde beeltenissen van mensfiguren, bloemen, bomen, vogels, zeilschepen en bouwwerken ook symbolische voorstellingen van heraldische aard of naar Bijbelse verhalen. Zo werd in de Zaanstreek tijdens Gouden Eeuw onder doopsgezinden het motief populair van de gelijkenis van de wijze en de dwaze maagden uit het Nieuwe Testament. De Collectie Aafke Buurs bevat twee fraaie voorbeelden van merklappen met dit motief, daterend uit 1666 en 1672. Hierop zijn ook andere symbolische voorstellingen te zien, zoals de ‘Hollandse Tuin’ en de ‘Verspieders van Kanaän’.

Zaanse merklap met voorstelling van de vijf maagden, 1666 [Collectie Aafke Buurs-Brand]

Opening Merklappen expositie met links van het midden bruikleengeefster Aafke Buurs-Brand [16 juni 2018]

17e eeuwse Zaanse merklap uit de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling [Archieffoto, GAZ 31.00564]

17e eeuwse Zaanse merklap uit de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling
[Zaans Museum, ZOV-03143]: Dwaze & Wijze Maagden & Bullekerk

17e eeuwse Zaanse borduurlap uit de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling [Archieffoto, GAZ 31.00565]

17e eeuwse Zaanse borduurlap uit de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling
[Zaans Museum, ZOV-03134]: Verspieders van Kanaän

[Persbericht]

“LEERZAAME PRENTJENS”. Schoolprenten van ‘t Nut (1800-1850)

Tussen 18 oktober 2018 en 20 januari 2019 toont het Honig Breethuis een expositie van vroeg-19e eeuwse schoolprenten vervaardigd op initiatief van de Maatschappij tot Nut van ’t Algemeen. De prenten zijn ter beschikking gesteld door de Stichting Archief Honig(h) en zouden volgens de overlevering afkomstig zijn uit de houten schooltas van Jan Jacobsz. Breet (1815-1892). Jan Breet was de jongste zoon van de Zaandijker papierfabrikeur Jacob Cornelisz. Breet, woonachtig in het Honig Breethuis, die het ouderlijke papierbedrijf C & J HONIG BREET zou voortzetten en uiteindelijk liquideren. In 1826 (het jaar dat zijn vader het ouderlijk huis erft) ontving de jonge Breet als elfjarige scholier voor het derde jaar op rij de ‘*Eerekroon*’ wegens ‘*alleruitmuntendst*’ gedrag. Grootvader Cornelis Jacobsz. Breet (1739-1806) was medeoprichter van het Departement Koog-Zaandijk van de Maatschappij tot Nut van ’t Algemeen. Jan’s vader, Jacob Cornelisz Breet (1778-1846) was eveneens lid van “het Nut” en bovendien lid van de plaatselijke schoolcommissie. “Het Nut” liet tussen 1800 en 1860 zestig schoolprenten vervaardigen, bedoeld als beloning of voor klassikaal gebruik. De expositie toont een representatieve keuze uit de 40 prenten vervaardigd door de Amsterdamse drukkerijen-uitgeverijen Ratelband, Bouwer, Le Jolle, Stichter en Van Munster.

‘t Nut

In 1784 werd de Maatschappij tot Nut van ’t Algemeen opgericht. De hoofdzetel van deze organisatie was gevestigd in Amsterdam, gevoed door lokale departementen. Men streefde naar bevordering van kennis en deugdzaamheid van het gewone volk middels de oprichting van bewaarscholen, lagere scholen en kunstnijverheidsonderwijs. Op basis van zedenkundige en vaderlandslievende beginselen moest de jeugd worden opgevoed tot deugdzame en nuttige burgers. Het Utrechtse departementslid Pieter Boddaert Pietersz. Sr. pleitte tijdens de Jaarvergadering van 1791 voor de vervaardiging en distributie van ‘*leerzaame prentjens*’ als alternatief voor de traditionele centsprenten. De teksten zouden worden geleverd door leden en de kwaliteit van de houtsneden en het papier dienden ook van betere kwaliteit te zijn.

Ratelband, Bouwer en Le Jolle

Vanaf 1797 benaderde men tekenaars, houtbloksnijders en uitgevers ten behoeve van de verantwoorde schoolprenten. Als belangrijkste houtsnijder werd Jan Oortman aangetrokken, terwijl de Weduwe J. Ratelband, J. Bouwer en David le Jolle als uitgevers optraden. Tussen 1800 en 1820 werden 30 prenten uitgegeven, genummerd met de letters van het alfabet. Vanaf 1808 werden de prenten voorzien van een Nutszegel als keurmerk.

Stichter en Van Munster

De Erven van de Weduwe C. Stichter bracht zes nieuwe prenten uit over vaderlandse geschiedenis en planten en dieren. Een interessante Nutsprent van Stichter is gewijd aan de 'Valse goden', waarin de heidense (lees: Germaanse) godenwereld wordt verbeeld, waarnaar onze weekdagen zijn vernoemd, almede acht Germaanse stammen. Deze uitgeverij ging in 1813 failliet. De prenten werden veelvuldig herdrukt door uitgeverijen als J. Noman. In 1832 werden de drukblokken van Ratelband, Bouwer en Le Jolle vernietigd om te voorkomen dat er inferieure drukken zouden worden vervaardigd en verspreid. Vanaf 1833 maakte uitgeverij Hendrik van Munster & Zoon nieuwe drukken naar de Nutsprenten van de Weduwe Ratelband. Evenals Stichter bracht Van Munster ook zes nieuwe prenten uit, waaronder "*De nieuwe Jan de Wasser*" (DD) en "*Nederlandsche Weldadigheid*" (A). "*De Nieuwe Jan de Wasscher*" bespot de omkering van het traditionele rollenpatroon van jongens en meisjes. De prent "*Nederlandsche Weldadigheid*" beeldt verlichte weeshuizen af als de Fundatie van Renswoude, Frederiksoord en Veenhuizen.

Litt. A. "Nederlandsche Weldadigheid": Fundatie van Renswoude [Hendrik van Munster en Zoon]

[Gortige Berichten]

Honig Breethuis nadert 20-jarig jubileum als woonhuismuseum

In Gortige Berichten Nummer 8 van 14 juli 1999 werd onder de kop “Nieuwe Buren op Lagedijk 80” de heropening van het voormalige Zaans Historisch Museum als Honig Breethuis aangekondigd. Vanaf het najaar van dat jaar kon de bezoeker kennis maken met het doopsgezinde gezin Breet-de Jager, dat hier woonde tussen 1826 en 1847. Sinds de heropening is de voormalige papierfabrikeurswoning goed bezocht en door vele liefhebbers van historische interieurs en huisconcerten in het hart gesloten. In toenemende mate weten ook geïnteresseerden in de Zaans papiergeschiedenis het sfeervolle woonhuis te vinden. In 2014 werd een presentatie over het papierbedrijf C & J HONIG toegevoegd. Dit destijds wereldwijd gewaardeerde bedrijf met molens de Veenboer en het Herderskind kwam in 1770 in handen van de familie Breet.

20-jarig Jubileum

Afgelopen voorjaar werd het museum het predicaat Geregistreerd Museum verleend, waarmee de professionele bedrijfsvoering en het collectiebeheer wordt onderschreven. Toch is de openstelling van het museum volledig in handen van vrijwilligers. Ter ondersteuning van het collectiebeheer en de openstelling ontvangt het museum een tegemoetkoming van de gemeente Zaanstad. De gemeente heeft het monumentale pand sinds december 1940 in eigendom. Komend jaar wil het Honig Breethuis het 20-jarig bestaan als woonhuismuseum vieren met een jubileumexpositie en boekuitgave. Deze zal gewijd zijn de Amsterdamse behangselschilder Willem Uppink. Van deze kunstenaar zijn twee ensembles aan de Lagedijk *in situ* bewaard gebleven, waarvan dat in het Honig Breethuis van 1830 dateert.

Leerzaame Prentjes

Het komend najaar organiseert het Honig Breethuis onder de titel “Leerzaame prentjes” een expositie van vroeg-19^{e} eeuwse “Leerprenten”, zoals die op initiatief van de Maatschappij tot Nut van ’t Algemeen tot stand kwamen. Een aantal van de getoonde prenten is volgens de overlevering afkomstig uit de houten schooltas van Jan Breet, de jongste telg van het geslacht, die het pand bewoonde tot zijn dood in 1892. Breet was een uitmuntende leerling en zette het papierbedrijf samen met zijn ouder broer en neef voort. Hij huwde zijn nichtje Maartje Klaasdochter Breet en zette zich in voor wezen en armen. Met de generatie van Jan Breet eindigde het papierbedrijf en de bewoningsgeschiedenis van dit geslacht.

Meer informatie: www.honigbreethuis.nl

[PvL]

[HBH FaceBook]

Aagje Jacobsd. Breet (1802-1824)

Aagje was de middelste en misschien wel de knapste dochter van Jacob en Grietje Breet. Ze werd geboren te Zaandijk op 16 januari 1802. In 1817 werd ze als 15 jarig meisje in pastelkrijt vastgelegd door Wijnand Esser. Aagje verloofde zich met Jan Alberti (1802-1825). Op 20 september 1824 is ze achter de woning aan de Lagedijk 93 in de Zaan gevallen en verdronken. Haar verloofde stierf enige maanden daarop van verdriet. Door Jan van Vleuten werd een rouwgedicht geschreven over de beide overleden gelieven. Aagjes moeder liet een haarsieraad maken van plukjes haar van Aagje en haar Jan.

[HBH FaceBook]

Jan Jacobsz. Breet [1815-1892]

Jan Jacobsz. Breet was de jongste zoon uit het gezin van Jacob Cornelisz. Breet en Grietje Jans de Jager. Als peuter van 2 ½ wordt hij geportretteerd door Wijnand Esser. Op school ontwikkelt hij zich tot een uitmuntende leerling. Na het overlijden van zijn vader in 1847 sloot hij met zijn oudere broer Cornelis en zijn volle neef Cornelis Klaasz. Breet een vennootschap. Daarmee zette hij het familiebedrijf C & J HONIG BREET voort. In 1851 werd het bedrijf op de *Great Exhibition* te Londen een bronzen penning verleend.

Naast zijn werkzaamheden als papierfabrikeur was hij actief als overman van het Brandcontract (1839-1841), Regent van het Doopsgezinde Weeshuis (1839-1842), Armenvoogd (1839-1842), Diaken bij de Doopsgezinde Gemeente Koog en Zaandijk (1848-1864), Raadslid te Zaandijk (1847; 1851-1861), Assessor (1850) en Heemraad van de Polder Westzaan (1873). Tot zijn taken behoorde onder meer het luiden van de kerkklok op zondag om 7 uur. Breet vond ook tijd voor zijn liefhebberij van de harddraverij en de paardenmarkt in Purmerend. Hij bezocht deze graag met zijn neef Gerrit Honig.

In 1837 huwde hij zijn volle nicht Maartje Klaasd. Breet met wie hij vanaf 1847 het Honig Breethuis bewoonde. In 1879 zag hij zich genoodzaakt het papierbedrijf te liquideren. De

molens de Herder en het Herderskind waren reeds respectievelijk in 1842 en 1856 verkocht. Zijn echtgenote overlijdt in 1880. In 1891 was steunde hij de Zaanlandsche Oudheidkundige Vereeniging, die in dat jaar werd opgericht. Ook telde hij tot de bruikleengevers van de oudheidkamer, die vanaf 1940 werd ondergebracht in zijn voormalige woning. Breet stierf kinderloos in 1892. Zijn bezittingen liet hij na aan nichtje Grietje Willems Smit. De '*deftigen en welgeconserveerden inboedel*' wordt in 1893 geveild.

Eind 2018 organiseert het Honig Breethuis een expositie gewijd aan schoolprenten van 't Nut, die afkomstig zouden zijn uit zijn houten schooltas.

[HBH FaceBook]

Grietje Klaas Nen [1744-1826]

Grietje Klaas Nen [1744-1826] was de tweede echtgenote van de papierfabrikeur Cornelis Jacobsz. Breet [1739-1806]. Zij huwden elkaar op 6 september 1767, twee jaar nadat Cornelis' eerste vrouw, Trijntje Aris de Boer [1738-1765] het leven liet. Het echtpaar Breet-Nen betrok het Honig Breethuis in 1770, na de dood van Jacob Cornelisz. Honig [1707-1770]. Grietje baarde vijf kinderen, waarvan er twee jong overleden. De volwassen leeftijd

bereikten Aagje ('Achie') Breet [1772-1830], Jacob Cz. Breet [1778-1847] en Klaas Cz. Breet [1784-1846], naar alle waarschijnlijkheid alle geboren aan de Lagedijk 80.

In 1817 vervaardigde Wijnand Esser een pastelportret van Grietje. Het werd aan ons museum geschonken door mevrouw de Weduwe C.W. Vis-Honig, die meerdere pastelportretten van gezinsleden van de familie Breet bezat. Terwijl de overige portretten in de salon te pronk hingen, was dat van Grietje Klaas Nen verbannen naar een 'inzetkamertje' op de bovenverdieping. Volgens zeggen omdat het uit de toon zou vallen bij de geportretteerde knappere nakomelingen. Toch moet Grietje een warme plek hebben ingenomen binnen het gezin Breet. Niet alleen zijn er diverse liefdevolle kalligrafische wensen door haar kleindochter Maartje bewaard gebleven; Ook kreeg portrettist Esser de opdracht een grootformaat portret te vervaardigen, waarop zij als 73-jarige dame in '*troisquart*' is vereeuwigd. Van haar beide zoons en hun kinderen werden kleinere portretten gemaakt, waarop zij '*en profil*' zijn weergeven.

Achterop het portret van Grietje was een opdracht in rijm aangebracht. De tekst hiervan luidt: "*De kunst gaf in craijon dit beeld regt juist naar 't leven 't schone en zachte is naar eisch daar aan gegeven. De godsdienst straalt uit 't oog, het zedige gelaat, ja ieder trek hoe klein, die komt ons hier te baat om op het eerst gezigt an Grietje Nen te denken. Gewis dit moet haar kroost een waar genoegen schenken."* Het portret kon precies twee eeuwen na dato worden gevat in een fraaie vergulde lijst uit de ontstaansperiode. De overlijdensadvertentie, gedateerd 30 juli 1826 en opgesteld door haar drie kinderen en schoonkinderen, meldt: "Zij was steeds de vreugde van ons, onze kinderen en klein-kinderen. Treurende over haar gemis, zijn wij echter dankbaar voor het langdurig genot, hetwelk wij steeds in haar dierbaar, voor ons en voor zoo velen, belangrijk leven gesmaakt hebben; terwijl onze Familie en Bekenden, wel een traan met ons aan de dierbare nagedachtenis van de afgestorvene zullen wijden". De begrafenis vond plaats in aanwezigheid van haar drie kleinkinderen, vijftien kleinkinderen en vier achterkleinkinderen.

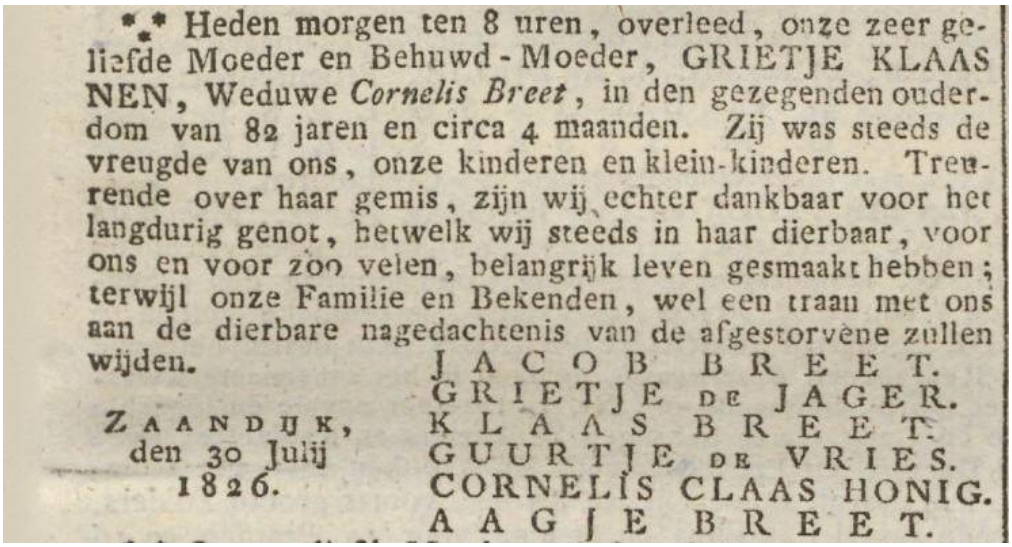

*** Heden morgen ten 8 uren, overleed, onze zeer geliefde Moeder en Behuwd-Moeder, GRIETJE KLAAS NEN, Weduwe *Cornelis Breet*, in den gezegenden ouderdom van 82 jaren en circa 4 maanden. Zij was steeds de vreugde van ons, onze kinderen en klein-kinderen. Treurende over haar gemis, zijn wij echter dankbaar voor het langdurig genot, hetwelk wij steeds in haar dierbaar, voor ons en voor zoo velen, belangrijk leven gesmaakt hebben; terwijl onze Familie en Bekenden, wel een traan met ons aan de dierbare nagedachtenis van de afgestorvene zullen wijden.

JACOB BREET.
GRIETJE DE JAGER.
KLAAS BREET.
GUURTJE DE VRIES.
CORNELIS CLAAS HONIG.
AAGJE BREET.

ZAANDIJK,
den 30 Julij
1826.

[Bijlage]

Lijst der Particuliere Archieven behorend tot de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling “Jacob Honig Jsz. Jr.” en berustend in het Gemeentearchief Zaanstad:

PA-0001 Historisch gezelschap dr. G.J. Boekenoogen (Koog aan de Zaan-Zaandijk, 1943-1969). Verwervingsjaar: 1993; 2003.

PA-0002 Loodwitmolen de Rob *(Koog aan de Zaan, 1724-1739, 1803-1830). Verwervingsjaar: ?*

PA-0003 Commissie viering 200 jaren geleden verblijf czaar Peter de Grote en het 15-jarig bestaan van de Zaanlandsche zeilvereniging (Zaandam, 1897-1898). Verwervingsjaar: 1897.

PA-0004 Commissie voor de tentoonstelling van landbouw en nijverheid (1895-1897). Verwervingsjaar: 1898; 1899.

PA-0005 Kolfclub Collegie nooit gedacht (Koog aan de Zaan, 1823-1897). Verwervingsjaar: 1898

PA-0006 De commissie voor de viering van de aanvaarding der regering door Koningin Wilhelmina (Zaandijk, 1898). Verwervingsjaar: 1898.

PA-0007 Vereniging van hoofdonderwijzers, schoolautoriteiten, leraren M.O. (aan de Zaan), later vereniging de Zaanstreek (1886 - 1901). Verwervingsjaar: 1902.

PA-0008 Deelhebbers in de brandassurantiecontracten voor molens en hun ladingen (Zaanstreek, 1820-1903). Verwervingsjaar: ?

PA-0009 Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, departement Koog-Zaandijk *(Koog-Zaandijk, 1788 - 1977 (1978, 1979)). Verwervingsjaar: ?*

PA-0010 Zangvereniging Door eendragt bloeijende (Koog aan de Zaan-Zaandijk, 1851-1908 (1910)). Verwervingsjaar: 1910.

PA-0011 Padmeesters van het Domineespad (Koog aan de Zaan, (1694) 1798-1912). Verwervingsjaar: 1913.

PA-0012 Vereniging de IJs-club, later IJsclub Zaandam (Zaandam**,** 1861-1927**).** Verwervingsjaar: 1927.

PA-0013 Vereniging tot verbinding der beide Zaanoevers (Koog aan de Zaan, 1852-1902). Verwervingsjaar: 1952.

PA-0014 N.V. Kanaal- en Zaanverbindingmaatschappij (Wormerveer, 1838 - 1959. Met hiaten). Verwervingsjaar: 1915.

PA-0015 Vrije Kiesvereniging (Koog aan de Zaan, 1888 - 1896). Verwervingsjaar: 1926.

PA-0016 De houthandel en houtzagerij van de families Oosterhoorn en Striening en Van Lijnen en Co. (Zaandam, 1696-1818, 1876-1907. Met hiaten). Verwervingsjaar: 1936.

PA-0017 Dienstdoende Schutterij (Zaandam, 1830-1907). Verwervingsjaar: 1938; 1945.

PA-0018 Schuitenwerf Swart (Koog aan de Zaan, 1793-1853): Verwervingsjaar: 1943.

PA-0019 Het Instituut voor doofstommen, departement Wormerveer (Wormerveer, 1800 - 1887 (1920). Met hiaten). Verwervingsjaar: 1943.

PA-0020 Maatschappij van Moederlijke Liefdadigheid, afdeling Koog aan de Zaan (Koog aan de Zaan, 1839 – 1955). Verwervingsjaar: 1955.

PA-0021 De Vereniging tot ondersteuning van herstellende kranken (Zaandijk, 1867-1951). Verwervingsjaar: 1951.

PA-0022 Leesgezelschap Tot nut en uitspanning (Koog aan de Zaan, 1841-1955). Verwervingsjaar: 1955.

PA-0023 Maatschappij van Moederlijke Liefdadigheid, afdeling Zaandijk (Zaandijk, 1838-1954). Verwervingsjaar: 1955; 1956.

PA-0024 Familie De Jager (Zaandijk, 1821-1860 (1957)). Verwervingsjaar: 1963.

PA-0025 N.V. Onderlinge schroefstoombootdienst Oostzaan (Oostzaan, 1884-1934). Verwervingsjaar 1955.

PA-0026 De Vereniging tot ziekenverpleging, later de Damesvereniging Hulp aan zieken (Koog aan de Zaan, 1878 – 1956). Verwervingsjaar: 1956.

PA-0027 Vereniging tot bevordering van uiterlijke welsprekendheid 'Bogaers' (Koog-Zaandijk, 1857-1928 (1933)). Verwervingsjaar: 1958.

PA-0028 De rederij van het barkschip Maria Catharina (Westzaan, 1860 - 1882). Verwervingsjaar: 1957.

PA-0029 Firma J. Dekker Jz., Houthandel en zagerij, Zaandam (Westzaan, Zaandam, 1852 - 1918 (1957)). Verwervingsjaar: 1957.

PA-0030 Begrafenisfonds de (het) Kooger Doodenbos (Koog aan de Zaan, 1743 – 1949). Verwervingsjaar: 1956.

PA-0031 Harenmakerij en stinkerij Klaas Haremaker en Comp. (Koog aan de Zaan, 1670-1932). Verwervingsjaar: 1957.

PA-0032 Handelsonderneming en trasmalerij Jan Dekker, zeepfabriek de Adelaar en familie Dekker (Wormerveer, Westzaan en Baarn, 1766-1931). Verwervingsjaar: 1958

PA-0033 De Vereniging Kindervoeding (Zaandam, 1898 – 1959). Verwervingsjaar: 1959.

PA-0034 Redactie van het maandblad de Zaende (1945-1952). Verwervingsjaar: 1961

PA-0035 Het Physisch Gezelschap (Zaandijk, 1828 - 1869). Verwervingsjaar: 1918

PA-0036 Het Natuur- en letterkundig gezelschap Overeenstemming door wetenschap (Zaandam, 1832 – 1854). Verwervingsjaar: 1926/1927.

PA-0037 Het Natuurkundig gezelschap Physica (Zaandam, 1854 – 1892). Verwervingsjaar: 1926/1927.

PA-0038 Vereniging Jachtclub en Vereniging Gemeenschappelijk bezit (Westzaan, 1890-1926).Verwervingsjaar 1964.

PA-0039 N.V. Schroefbootdienst Westzaan, later N.V. Transportdienst Westzaan (Westzaan, 1893-1898, 1915-1923). Verwervingsjaar: 1964.

PA-0040 De sociëteit Tot onderling genoegen (Zaandijk, 1829-1946. Met hiaten). Verwervingsjaar: voor 1900.

PA-0041 De sociëteit Tot onderling genoegen (Westzaan, 1873 - 1926 (Westzaan, 1932)). Verwervingsjaar: 1964.

PA-0042 Burgervereniging Door eendracht bloeiende (Koog aan de Zaan, 1881-1956). Verwervingsjaar: 1964.

PA-0043 N.V. Oostzaner Spaar- en beleggingsbank en N.V. Oostzaner Spaarbank (Oostzaan, 1924-1950). Verwervingsjaar: 1964.

PA-0044 Vereniging het Rode Kruis, afdeling Westzaan (Westzaan, 1870-1913). Verwervingsjaar: 1913.

PA-0045 Harddraverij Vereniging Westzaan (1910 - 1927). Verwervingsjaar: 1956.

PA-0046 Padmeesters van het Bakkerspad (Westzaandam, 1780-1856): Verwervingsjaar: 1909.

PA-0047 Commissie voor de tentoonstelling van Zaanlandsche oudheden en merkwaardigheden (1874-1877 (1888)). Verwervingsjaar: onbekend.

PA-0048 Schildersbedrijf Dirk Daas, de weduwe D. Daas en Gerrit Daas, D. Baas en D. Baas en Zoon (Koog aan de Zaan, 1833-1948). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0049 De commissie voor het organiseren van een feestweek te Wormerveer (Wormerveer, 1921-1922, 1927-1928). Verwervingsjaar: 1965.

PA-0050 Damesvereniging Païdophilos (Westzaan, 1875-1944). Verwervingsjaar: 1967.

PA-0051 Maatschappij van Moederlijke Liefdadigheid (Westzaan, 1831-1963. Met hiaten). Verwervingsjaar: 1967.

PA-0052 Zaandamse Harddraverij Vereniging (Zaandam, 1907-1965): Verwervingsjaar: 1968.

PA-0053 Nood-Organisatie, afdeling Koog-Zaandijk (Koog aan de Zaan, Zaandijk, 1945-1947). Verwervingsjaar: 1969.

PA-0054 J.D. Vis (1890-1953), leider van de verzetsbeweging in Zaandijk, plaatselijk commandant en plaatselijk vertegenwoordiger van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (N.B.S.), secretaris van de Commissie van advies voor de Zuivering van het Wegvervoer en lid van het plaatselijk comité Nederlands Volksherstel te Koog-Zaandijk (Zaandijk, 1944-1949). Verwervingsjaar: 1969.

PA-0055 Liberale kiezersvereniging Koog en Zaandijk (Koog-Zaandijk, 1869 - 1884). Verwervingsjaar: onbekend.

PA-0056 Toneelvereniging Hierna beter (Koog-Zaandijk, 1881 – 1967). Verwervingsjaar: 1971.

PA-0057 Archieven van de families Boon en Lakeman en hun bedrijven (zeilmakerij, touwslagerij, taanhuis en haringvisserij) (De Rijp en Krommenie, (1650) 1693-1857). Verwervingsjaar: 1964(?)

PA-0058 N.V. van Delft en Zonen's Banket- en koekfabriek, voorheen de Vlijt (Koog aan de Zaan, 1914-1935); Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0059 Cornelis Adriaan Honig Az. (1877-1941), directeur van de N.V. Oliefabrieken het Hart en de Zwaan (Koog aan de Zaan, Zaandam, 1908 – 1919). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0060 Firma Hendrik de Jong (1790-1822), firma de Erve H. de Jong (1822-1830), firma de Erve de Wed. Hendrik de Jong (1830-1870), firma de Erve Wed. H. de Jong (1871-1885) en firma de Erve H. de Jong (1886-

1891), blauwsel- en specerijenhandel, later cacao- en chocolade-fabriek (Wormerveer, 1812-1891, z.j.). Verwervingsjaar: 1987.

PA-0061 Zakken- en zeilmakerij G. Meijnema (Zaandijk, 1842-1890). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0062 Zeilmakerij Honkoop (Honcoop) (Wormerveer, 1834-1905). Verwervingsjaar: 1911

PA-0063 Familie Smit en aanverwante families (Langebaart, Gelauff, Grolleman, de Jager, Boeke) (Koog aande Zaan-Zaandijk, 1739-1937). Verwervingsjaar: onbekend.

PA-0064 Zaandamsch Muziekcorps (Zaandam, 1906-1953). Verwervingsjaar: onbekend.

PA-0065 J.W. Groot, genealoog en amateur-historicus (Zaandam, 1634-1926. Met hiaten). Verwervingsjaar: 1927.

PA-0066 Toneelvereniging Welsprekendheid (Koog-Zaandijk, 1888 - 1913 (1946)). Verwervingsjaar: 1950; 1967.

PA-0067 Gerrit Visser van Hazerswoude, makelaar en commissionair (Zaandam, 1829 - 1873. Met hiaten). Verwervingsjaar: 1942.

PA-0068 Familie Vis, oliefabrikanten en -handelaren, en hun bedrijven (Zaandijk, 1712-1994). Verwervingsjaar: 1907.

PA-0069 De rederij van het barkschip Jacob Roggeveen (1880 – 1887). Verwervingsjaar: 1957.

PA-0070 Vereniging Dorcas (Koog aan de Zaan, 1874 – 1957). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0071 Zaanlandsche Assurantie Compagnie voor Brand en Binnenlandsche Vaart (Zaandam, 1845-1945. Met hiaten). Verwervingsjaar: 1963.

PA-0072 Garbrant Pietersz. Gorter, olieslager, koopman en burgemeester (Oost-Zaandam, 1690 – 1730). Verwervingsjaar: 1907.

PA-0073 Willem de Jager, koopman en stijfselfabrikant (Zaandijk, (1846, 1869) 1874-1893 (1909)). Verwervingsjaar: 1962 en 1963.

PA-0074 Het weeshuis van Zaandijk en Koog aan de Zaan (Koog-Zaandijk, 1693 – 1715). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0075 Zaanlandsche wielrijdersvereeniging (Z.W.V.) Wilhelmina (Koog aan de Zaan – Zaandijk, 1897-1911 (1916-1917)). Verwervingsjaar onbekend.

PA-0076 Zaanlandsche wielrijders vereeniging (Z.W.V.) Oranje-Nassau (Koog aan de Zaan-Zaandijk, 1904-1910). Verwervingsjaar: 1960.

PA-0077 Meelfabriek en grutterij Wed. A. ten Kate en Zoon (Koog aan de Zaan, 1859-1924. Met hiaten en retroacta, 1710-1855). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0078 Schilders- en glazenmakersbedrijf Albert Kramer (Zaandijk, 1829 – 1840). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0079 Jacob Honig Jansz. jr., Jacobus Johannes Honig en Coenraad Honig, makelaars in assurantiezaken en roerend en onroerend goed (Zaandijk, (1839) 1865 - 1934. Met hiaten). Verwervingsjaar: 1959.

PA-0080 Familie Vredenduin (Zaandijk, (1840) ca. 1860-1946).Verwervingsjaar: 1948.

PA-0081 Gerrit de Bruijn, onderwijzer en verzetsman (Wormerveer, 1940-1946 (1955)) Verworven 1977.

PA-0082 Oeconomische Tak van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, Nationale Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij, Hollandsche Huishoudelijke Maatschappij, Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij en Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid, departement Zaandijk (Zaandijk, 1777 - 1836). Verwervingsjaar: Voor 1900.

PA-0083 Hot Record Club en Zaanse jazz studie-club Swing Society Zaanstreek (Zaandijk, Koog aan de Zaan, 1939 – 1970). Verwervingsjaar: 1970(?)

PA-0084 Vereeniging Ons aller belang (Zaandam, 1918, 1926-1927)

PA-0085 Klein Mannenkoor de Zaankanters (Koog aan de Zaan, later Koog aan de Zaan-Zaandijk en Zaandam, 1928-1975). Verwervingsjaar: Na 1974.

PA-0086 Bad- en zweminrichting Het Zwet (Wormer, 1933-1973). Verworven 1974.

PA-0087 Nederlandsch Tooneelverbond, afdeling Zaandijk (Zaandijk, 1880 – 1887). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0088 Naai- en breischool Zaandijk (Zaandijk, 1841 - 1843, 1877 – 1880). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0089 Naaikrans (Zaandijk, 1888 - 1896). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0090 Commissie van toezicht op het gemeentelijk nijverheidsonderwijs (Zaandam, 1922-1967). Verwervingsjaar: Onbekend. Behoort mogelijk niet tot de Z.O.V.

PA-0091 Nederlandsche Vereeniging voor Luchtbescherming, afdeling Zaandam (Zaandam, 1935-1950). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0092 Commissie Herbeplanting Zaandam *(Zaandam, 1945 – 1948)*

PA-0093 N.V. Bouwmaatschappij Zaandijk (Zaandijk, 1912 – 1927). Verwervingsjaar: 1954.

PA-0094 Commissie tot regeling der feestviering op Prinsessedag (Zaandijk, 1889-1890). Verwervingsjaar: Voor 1900.

PA-0095 Feestcommissie ter gelegenheid van het vijfentwintigjarig regeringsjubileum van Koning Willem III (Koog aan de Zaan, 1874). Verwervingsjaar: 1938.

PA-0096 Feestcommissie ter gelegenheid van de 300e verjaardag van de inname van Den Briel (Koog aan de Zaan, 1872). Verwervingsjaar: 1938.

PA-0097 Feestcommissie ter gelegenheid van de inwijding van de spoorlijn Uitgeest-Zaandam (Koog aan de Zaan, 1869). Verwervingsjaar: 1938.

PA-0098 Comité nationale feestdagen (Westzaan, 1945 – 1949). Verwervingsjaar: Onbekend.

PA-0198 Sociëteit de Zaanlandsche Manage, vanaf 1871 Vereniging de Nieuwe Sociëteit (1865-1871, 1880-1952) Verwervingsjaar: 1987.

OA-0143 Verzameling stukken betreffende de distributie van levensmiddelen gedurende de Eerste Wereldoorlog, afkomstig van W. Vis Jzn., schoolhoofd in Koog aan de Zaan-Zaandijk en lid van de landbouwcommissie van Koog aan de Zaan. Verwervingsjaar: 1955.

https://archief.zaanstad.nl/archieven/

Een kijkje in de Zaanlandsche Oudheidkamer, ondergebracht in het toenmalige Raadhuis Zaandijk, afgebeeld in het tijdschrift "Buiten", pagina 425, 7 september 1918 [GAZ 32.00507]
NB: Links van de smuiger staat het bekende haardschutje met de molens De Veenboer en het Herderskind.

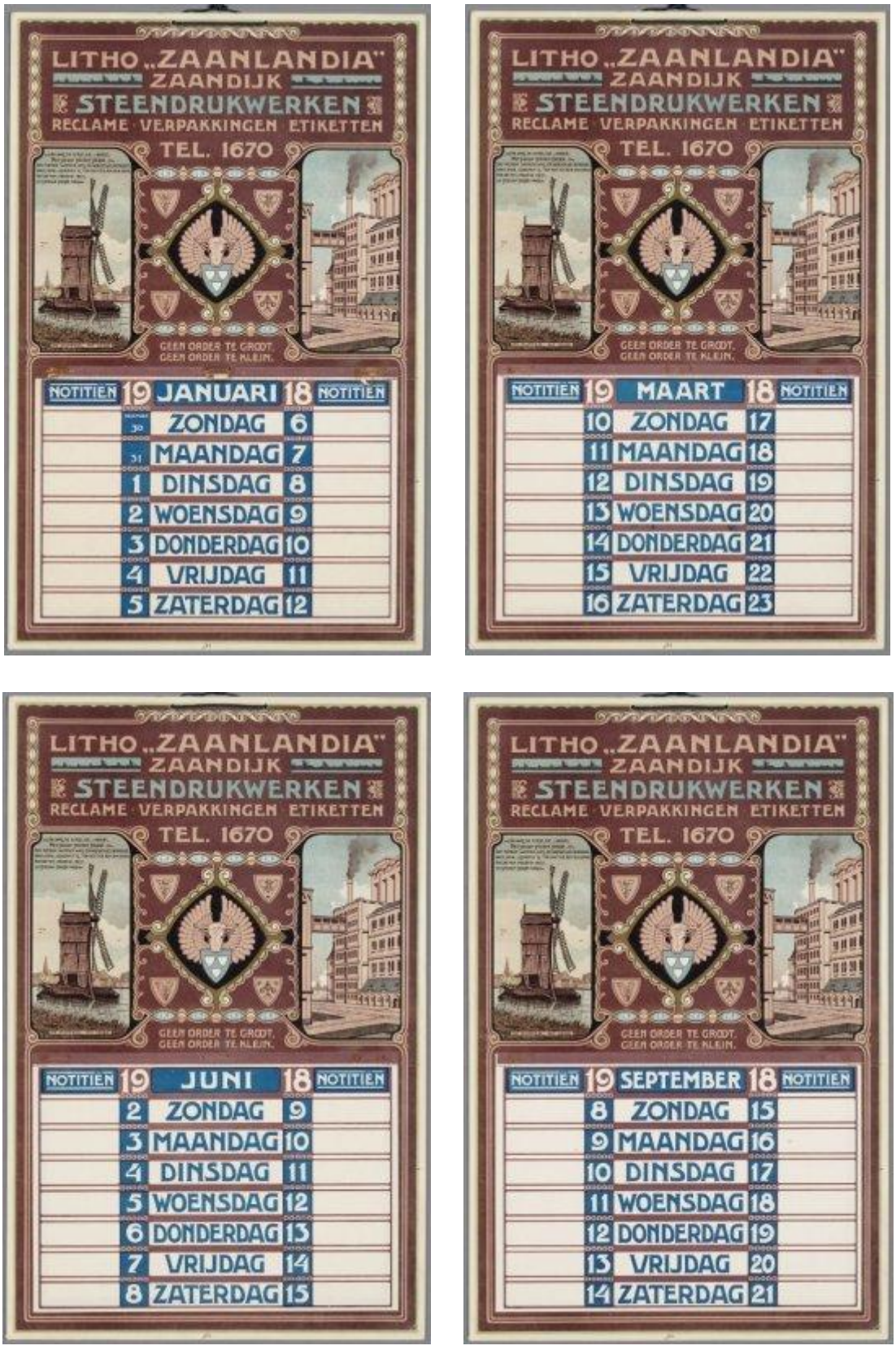

Kalender uitgegeven door de Litho "Zaanlandia" Zaandijk, Reclame, Verpakkingen, Etiketten, 1918 [GAZ 72.0019]

Vereniging tot instandhouding en uitbreiding der Zaanlandse Oudheidkundige Verzameling "Jacob Honig Jansz. Jr.

Gevestigd te Zaandijk

FINANCIEEL JAARVERSLAG 2018

Inhoud

Pagina

Jaarverslag **3**

Jaarrekening

Balans per 31 december 2018 5

Exploitatierekening over 2018 6

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling 7

Toelichting op de balans per 31 december 2018 8

Toelichting op de exploitatierekening over 2018 10

Overige gegevens 13

Jaarverslag

Het bestuur van Vereniging tot instandhouding en uitbreiding der Zaanlandse Oudheidkundige Verzameling Jacob Honig Jans biedt hierbij haar jaarrekening aan voor het boekjaar dat geëindigd is op 31 december 2018.

Gang van zaken gedurende het boekjaar

Algemene informatie omtrent de rechtspersoon

De doelstelling van de Vereniging is dit jaar onveranderd gebleven.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2018

ACTIVA		31-12-2018		31-12-2017
(in euro's)				
Vaste activa				
Verbouwing/aanpassingen		17.425		20.725
Vlottende activa				
Vorderingen				
Handelsdebiteuren	-		-	
Belastingen	111		1.746	
Overige vorderingen en overlopende activa	5.330		690	
		5.441		2.436
Liquide middelen		45.831		45.412
Totaal activazijde		68.697		68.573
PASSIVA				
Eigen vermogen		10.039		9.298
Voorzieningen		58.638		**58.638**
Kortlopende schulden				
Crediteuren	-		637	
Overige schulden en overlopende passiva	20		-	
		20		637
Totaal passivazijde		68.697		68.573

Exploitatierekening 2018

(in euro's)	Rekening	Begroting	2017
Baten			
Subsidie Gemeente Zaanstad	16.480	16.480	16.480
Contributies	1.960	2.500	2.320
Donaties/giften	751	500	1.600
Entreegelden	2.966	3.500	3.531
Evenementen	1.287	PM	1.134
Educatie	2.505	3.000	2.445
Verkopen	460	470	764
Uitbating	1.658	3.000	2.602
Overige inkomsten	-	50	-
Totaal van de baten	**28.067**	**29.500**	**30.876**
Lasten			
Onderhoud pand	7.715	7.000	15.319
Beheer inrichting HBh	43	3.500	625
Beheer ZOV collectie	3.130	3.500	2.405
Organisatie en administratie	4.238	4.500	5.060
Evenementen en tentoonstellingen	2.115	PM	2.462
Educatie	2.459	2.500	2.259
Uitbating	1.970	2.500	1.678
Promotie en publiciteit	3.119	4.000	3.776
Bestuur en vrijwilligers	2.537	2.000	1.792
Overige kosten	-	-	-
Totaal van de lasten	**27.326**	**29.500**	**35.376**
Resultaat	**741**	-	-4.500
Voorzieningen	-	-	4.500
Resultaat	**741**	-	-

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Vergelijkende cijfers

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde verslaggevingsregels. De jaarrekening is opgesteld in euro's. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd op de nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Voorzieningen

Betreft reserveringen voor toekomstige uitgaven en structurele begrotingstekorten.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde en hebben een looptijd korter dan een jaar.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

Baten

Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat verantwoord zodra het waarschijnlijk is dat de desbetreffende subsidies zullen worden ontvangen.

Overige lasten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Toelichting op de balans per 31 december 2018

Vaste activa

(in euro's)	31-12-2018	31-12-2017
Vaste activa		
Verbouwing/aanpassingen	17.425	20.725
Vlottende activa		
Vorderingen		
Handelsdebiteuren		
Handelsdebiteuren	-	-
Belastingen		
Omzetbelasting	111	1.746
Overige vorderingen en overlopende activa		
Te ontvangen Fluxus, Uppink.	5.330	690
Liquide middelen		
ING Bank	1.558	887
ABN-AMRO Bank bestuurrekening	14	225
ABN-AMRO Bank spaarrekening	38.748	38.748
Rabo Bank bestuurrekening	5.326	5.482
Stortingen onderweg	140	-
Kas	45	70
	45.831	45.412

De saldi van de banken luiden conform de laatste dagafschriften.

(in euro's)	31-12-2018	31-12-2017
Eigen vermogen		
Kapitaal	9.298	9.298
Resultaat boekjaar	741	-
	10.039	9.298
Voorzieningen		
Voorziening groot onderhoud	6.070	6.070
Voorziening ver. HBh	20.738	20.738
Voorziening restauraties	7.815	7.815
Voorziening aankopen	24.015	24.015
	58.638	58.638
Kortlopende schulden		
Crediteuren		
Crediteuren	-	637
Overige schulden en overlopende passiva		
Overige	20	-

Toelichting op de exploitatierekening over 2018

(in euro's)	2018	2017
Subsidie Gemeente Zaanstad		
Bijdrage 2017	-	16.480
Bijdrage 2018	16.480	-
	16.480	16.480
Contributies		
Ontvangen van leden	1.960	2.320
Donaties/giften		
Ontvangen	750	1.600
Entreegelden		
Entree museum	2.966	3.531
Evenementen		
Diverse concerten	1.287	1.134
Educatie		
Divers	-	-
Bijdrage Fluxus	2.505	2.445
	2.505	2.445
Verkopen		
Ontvangen uit museum	176	554
Verkoop boekjes HBH	284	210
Diverse verschillen	-	-
	460	764
Uitbating		
Consumpties	828	1.738
Huur zaankamer	830	864
	1.658	2.602
Overige Inkomsten		
Ontvangen rente	-	-

(in euro's)	2018	2017
Onderhoud pand		
Onderhoudskosten/kleine aanschaffingen	748	8.019
Afschrijving	3.300	3.300
Bewaking	2.163	1.936
Schoonmaakkosten	1.504	1.699
Overige huisvestingskosten	-	365
	7.715	15.319
Beheer inrichting HBh		
Onderhoud inventaris/ kleine investeringen	43	625
Beheer ZOV collectie		
Onderhoud, restauratie en aanschaf	3.130	2.405
Organisatie en administratie		
Kantoorbenodigdheden	1.056	1.701
Toets museumregister	-	-
Kosten automatisering/verzekering	653	653
Telefoonkosten/ internet	1.992	2.220
Porti	17	-
Bankkosten	520	486
	4.238	5.060
Evenementen en tentoonstellingen		
Concerten evenementen en tentoonstellingen	2.115	1.855
Overige kosten oa piano stemmen etc.	-	607
	2.115	2.462
Educatie		
Kosten, drukwerk en huur locatie	2.459	2.259
Uitbating		
Voedsel, drank- en genotsmiddelen	1.970	1.678

(in euro's)	2018	2017
Promotie en publiciteit		
PR materiaal (folders, drukwerk, mailing etc.)	2.424	2.361
Representatiekosten	222	87
Museumregister	-	-
Contributies	473	1.328
	3.119	3.776
Bestuur en vrijwilligers		
Kosten bestuursleden, representatie en ondersteuning	1.351	-
Vrijwilligers vergoedingen en kosten	1.186	1.792
	2.537	1.792

Zaandijk, 8 mei 2019

Vereniging tot instandhouding en uitbreiding der Zaanlandse Oudheidkundige Verzameling Jacob Honig Jans

Voorzitter

De heer H.J. Egberts

Overige gegevens

Voorstel resultaatbestemming

Het bestuur stelt voor het resultaat over 2018 ad € nihil aan het kapitaal toe te voegen.

Dit voorstel is in de jaarcijfers verwerkt.